

SPREMLJANJE MEDIJSKEGA PLURALIZMA V DIGITALNI DOBI

UPORABA MONITORJA MEDIJSKEGA PLURALIZMA V EVROPSKI UNIJI, ALBANIJI, ČRNI GORI, SEVERNI MAKEDONIJI, SRBIJI IN TURČIJI V LETU 2022

Poročilo o državi: Slovenija

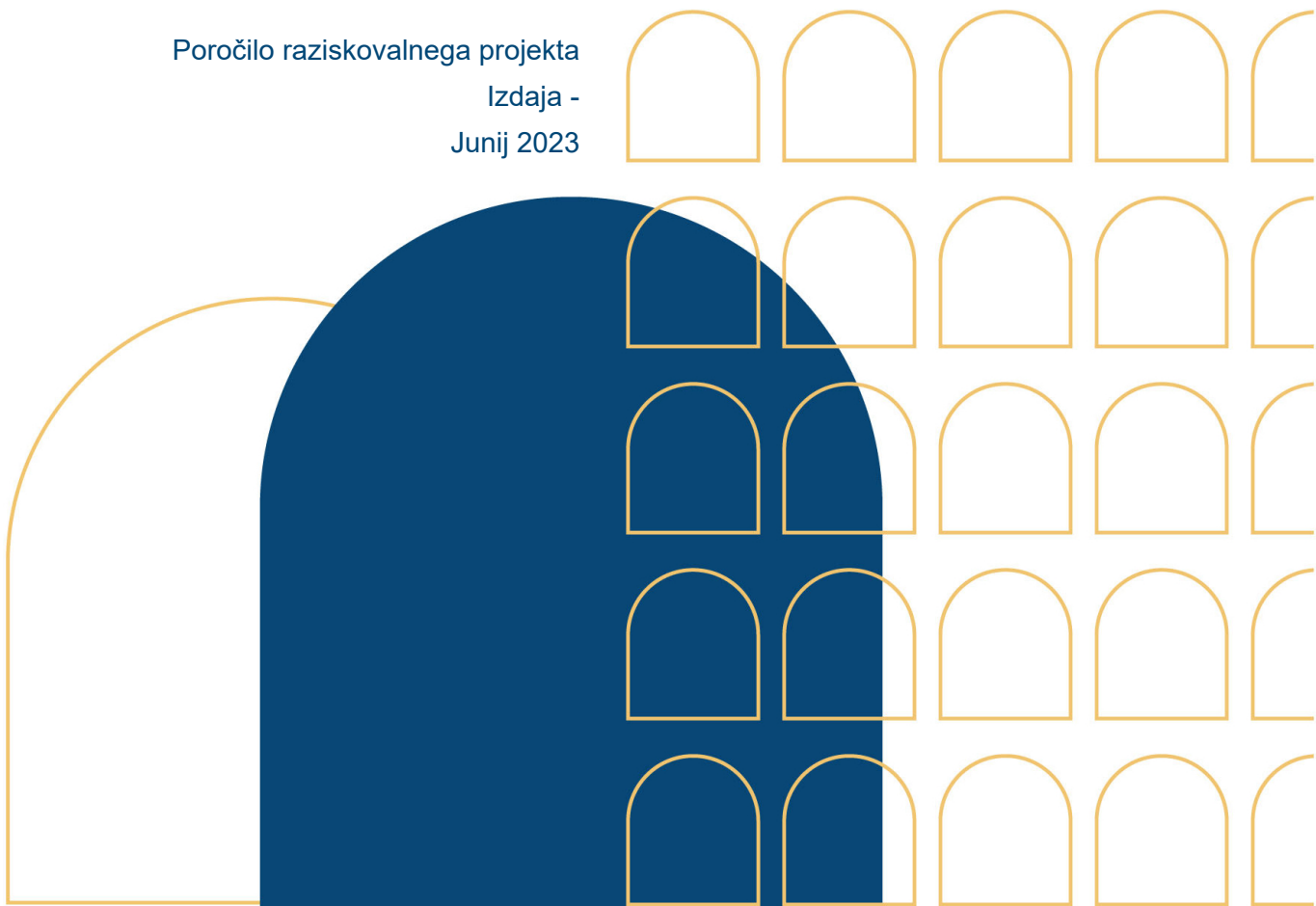
Marko Milosavljević, Univerza v Ljubljani

Romana Biljak Gerjevič, Univerza v Ljubljani

Poročilo raziskovalnega projekta

Izdaja -

Junij 2023

KAZALO

1.	O projektu	4
1.1.	Pregled projekta	4
1.2.	Metodološka opomba	4
2.	Uvod	6
3.	Rezultati zbiranja podatkov: ocena tveganja za medijski pluralizem	8
3.1.	Temeljna zaščita (44% - Srednje tveganje)	11
3.2.	Pluralnost trga (76% - Visoko tveganje)	14
3.3.	Politična neodvisnost (65% - Srednje tveganje)	17
3.4.	Socialna vključenost (64% - Srednje tveganje)	20
4.	Sklepi	23
5.	Reference	25

Priloge I. Državna ekipa

Priloge II. Skupina strokovnjakov

© European University Institute 2023

Vsebina in posamezna poglavja © Marko Milosavljević, Romana Biljak Gerjevič, 2023

To delo je objavil European University Institute,
Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

To besedilo je mogoče prenesti samo za osebne raziskovalne namene. Za dodatno reproduciranje v druge namene, bodisi v tiskani ali elektronski obliki, je potrebno soglasje avtorjev. V primeru citiranja ali navajanja, se je treba sklicevati na polno ime avtorja(ev), urednika(ov), naslov, leto in založnika.

Prošnje naslovite na cmpf@eui.eu

Pogledi, izraženi v tej publikaciji, izražajo mnenja posameznih avtorjev in ne mnenj European University Institute.

The English version of this report prevails over the translation in national language.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Robert Schuman Centre for Advanced Studies

Poročilo raziskovalnega projekta -
RSC / Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Objavljeno v Junij 2023

European University Institute
Badia Fiesolana
I – 50014 San Domenico di Fiesole (FI)

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union. The European Commission supports the EUI through the EU budget. This publication reflects the views only of the author(s) and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. O projektu

1.1. Pregled projekta

Monitor medijskega pluralizma (MPM) je raziskovalno orodje, namenjeno prepoznavanju potencialnih tveganj za medijski pluralizem v državah članicah Evropske unije in državah kandidatkah. To pripovedno poročilo je nastalo na podlagi izvajanja MPM v letu 2022. Monitoring je bil izveden v 27 državah članicah EU, pa tudi v Albaniji, Črni gori, Severni Makedoniji, Srbiji in Turčiji. Ta projekt je bil v okviru pripravljalne akcije Evropskega parlamenta podprt z nepovratnimi sredstvi, ki jih je Evropska komisija dodelila Centru za medijski pluralizem in svobodo medijev (CMPF) pri Evropskem univerzitetnem inštitutu.

1.2. Metodološka opomba

Avtorstvo in pregled

CMPF sodeluje z izkušenimi, neodvisnimi nacionalnimi raziskovalci, ki zbirajo podatke in ustvarjajo pripovedna poročila, razen v primeru Italije, kjer zbiranje podatkov centralno izvaja skupina CMPF. Raziskava temelji na standardiziranem vprašalniku, ki ga je razvil CMPF.

V Sloveniji je CMPF sodeloval z Markom Milosavljevićem in Romano Biljak Gerjevič, ki sta vodila zbiranje podatkov, ocenjevala in komentirala spremenljivke v vprašalniku ter intervjuvala strokovnjake. Poročilo je pregledalo osebe CMPF. Poleg tega je skupina nacionalnih strokovnjakov v vsaki državi za zagotovitev natančnih in zanesljivih ugotovitev pregledala odgovore na posebej izbrana ocenjevalna vprašanja (seznam strokovnjakov glej Prilogo II). Za seznam izbranih držav je končno poročilo o državi pregledal tudi neodvisni strokovnjak za državo. Tveganja za pluralizem medijev so preučevana na štirih glavnih tematskih področjih: Temeljna zaščita, Pluralnost trga, Politična neodvisnost in Socialna vključenost. Rezultati temeljijo na oceni številnih kazalnikov za vsako tematsko področje (glej tabelo 1).

Temeljna zaščita	Pluralnost trga	Politična neodvisnost	Socialna vključenost
Zaščita svobode izražanja	Transparentnost medijskega lastništva	Politična neodvisnost medijev	Zastopnost manjšin v medijih
Zaščita pravice do informacij	Pluralnost ponudnikov medijskih storitev	Uredniška avtonomija	Lokalni/regionalni in skupnostni mediji
Novinarski poklic, standardi in zaščita	Pluralnost na digitalnih trgih	Avdiovizualni mediji, spletne platforme in volitve	Enakost spolov v medijih
Neodvisnost in učinkovitost medijske avtoritete	Uspešnost medijev	Državna regulacija sredstev in podpora medijskemu sektorju	Medijska pismenost
Univerzalen doseg tradicionalnih medijev in dostop do interneta	Neodvisnost uredništva od komercialnih in lastniških vplivov	Neodvisnost javnih medijev	Zaščita pred lažnimi informacijami in sovražnim govorom

Tabela 1: Področja in kazalniki Monitorja medijskega pluralizma

Digitalna dimenzija

Monitor digitalne dimenzije ne šteje za osamljeno področje, temveč za prepletenega s tradicionalnimi mediji in obstoječimi načeli medijskega pluralizma in svobode izražanja. Kljub temu Monitor izvleče tudi ocene tveganj, specifičnih za digitalno, poročilo pa vsebuje posebno analizo tveganj, povezanih z digitalnim novičarskim okoljem.

Izračun tveganja

Rezultati za vsako tematsko področje in kazalnik so predstavljeni na lestvici od 0 do 100%.

Ocene med 0 in 33%: nizko tveganje

Ocene med 34 in 66%: srednje tveganje

Ocene med 67 in 100%: visoko tveganje

Kar zadeva same kazalnike, so ocene 0 ocenjene 3%, ocene 100 pa so privzeto ocenjene 97%, da bi se izognili oceni popolne odsotnosti ali gotovosti tveganja.

Opozorilo: *Vsebina poročila ne odraža nujno stališč CMPF niti stališč članov, ki sestavljajo skupino strokovnjakov. Predstavlja stališča državne ekipe, ki je izvedla zbiranje podatkov in je avtor poročila. Zaradi posodobitev in izboljšav v vprašalniku rezultati MPM2023 morda niso popolnoma primerljivi s prejšnjimi izdajami MPM. Za več podrobnosti o projektu glejte poročilo CMPF o MPM2023, kmalu na voljo na: <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.*

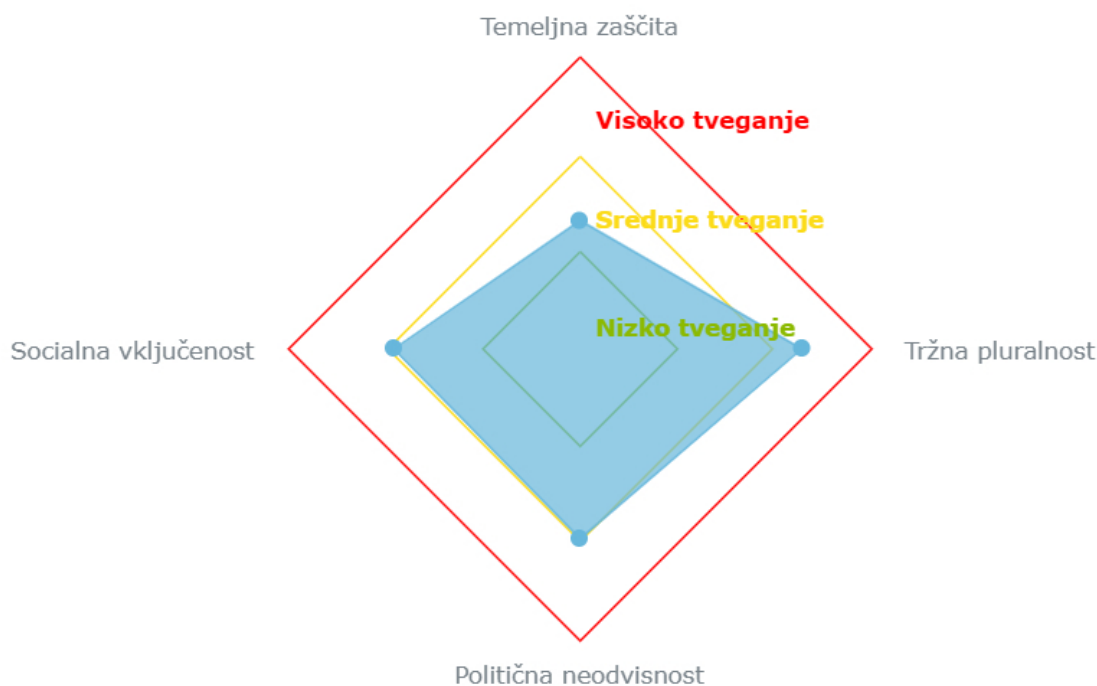
2. Uvod

- **Pregled države:** Republika Slovenija (RS) pokriva površino 20.271 km² in ima 2.110.547 prebivalcev (SURS 2022).
- **Jeziki:** Uradni jezik v državi je slovenščina. Na območjih, kjer sta gosto naseljeni italijanska in madžarska narodna manjšina, sta uradna jezika tudi italijanščina in madžarščina.
- **Manjšine:** V državi so tri uradno priznane manjšine: madžarska (0,3 %), italijanska (0,1 %) in romska skupina (0,1 %). Prisotne so tudi etnične skupnosti iz nekdanje Jugoslavije, ki pa jim manjšinske pravice niso uradno priznane, kljub temu da je njihov delež v prebivalstvu večji od deleža uradno priznanih manjšin, to so Srbi (2 %), Bosanci (1,6 %) in Hrvati (1,8 %).
- **Stanje gospodarstva:** Nacionalni BDP se je v letu 2022 glede na leto 2021 povečal za 5,4 % (SURS 2022b). Omenjena gospodarska rast je bila pripisana prvemu polletju in okrevanju po epidemiji covid-19 (UMAR 2023). Inflacija je bila v povprečju 9,3-odstotna. Kljub temu, da je bila v zadnjem četrtletju nižja kot v tretjem, je Evropska komisija izpostavila, da se je znižala le na področju cen energentov, medtem ko so cene industrijskih dobrin, hrane in storitev "rasle hitreje kot prej" (Evropska komisija 2023).
- **Politična situacija:** Leta 2022 so bile v Sloveniji državnozborske, lokalne in predsedniške volitve. Na državnozborskih volitvah je s 34,5 % glasov (DVK 2022) zmagala novonastala stranka Gibanje Svoboda, ki jo vodi politični novinec Robert Golob. Golob, ki je bil pred volilno kampanjo na čelu večje slovenske elektroenergetske družbe, je sklenil koalicijo s Socialnimi demokrati in Levico ter na premierskem mestu v začetku junija zamenjal predsednika Slovenske demokratske stranke (SDS) Janeza Janšo. SDS je prestopila v opozicijo z Novo Slovenijo - Krščanskimi demokrati (NSi). Konec leta 2022 je odvetnica in nekdanja informacijska pooblaščenka Nataša Pirc Musar na volitvah premagala nekdanjega zunanjega ministra in poslanca SDS Anžeta Logarja ter postala prva predsednica Slovenije (DVK 2022b).
- **Medijski trg:** Novinarji brez meja (RSF), ki so Slovenijo na svetovnem indeksu medijske svobode za leto 2022 uvrstili na 54. mesto med 180 državami, so slovenski medijski trg opisali kot majhen, a raznolik (RSF 2022). Podatki Eurostata kažejo, da je 89,5 % gospodinjstev pokritih s širokopasovno povezavo, povprečna hitrost internetne povezave je 38,15 Mbps, 50 % prebivalstva pa ima osnovna ali nadosnovna splošna digitalna znanja (Eurostat 2022). Podatki tudi kažejo, da skoraj osem od desetih Slovencev (79,5 %) do spletnih vsebin dostopa prek mobilnega telefona (iPROM 2022).
- **Regulativno okolje:** Zakon o medijih, ki je eden najpomembnejših medijskih zakonov v Sloveniji, je bil sprejet leta 2001 in v zadnjem času ni doživel večjih sprememb. Avdiovizualni zakon je bil decembra 2021 pregledan in usklajen z Direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah (AVMS) iz leta 2018, novi zakon pa je začel veljati januarja 2022. Nova vlada je spremenila Zakon o RTV Slovenija in po tem, ko je zakonske spremembe na državnem referendumu podprlo 62,8 % volivcev (DVK 2022c), je zakon stopil v veljavo konec decembra. Nekatere določbe novega zakona bodo v letu 2023 sicer še preverjene na ustavnem sodišču (Škerl Kramberger 2023). Novembra 2022 je v veljavo stopil tudi Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom-2), ki v slovenski pravni red prenaša Direktivo EU o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah (2018/1972). Po počasnem procesu s številnimi ovirami je bil decembra 2022 sprejet tudi nov Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2), ki implementira nekatere vidike GDPR. Veljati je začel januarja 2023.

- **Covid-19:** Vlada je konec maja 2022 odpravila še zadnje omejitve v zvezi s covidom-19 (STA 2022). Kljub temu je zdravstvena kriza pustila močan pečat na prodaji in prihodkih slovenskih medijev, predvsem z motnjami in ovirami v distribuciji, spreminjanjem potrošniških navad in izpadom oglaševalskih prihodkov. Vlada, ministrstvo za kulturo ali druge pristojne institucije medijem in novinarstvu v povezavi z zdravstveno krizo niso namenile nobene dodatne podpore oziroma pomoči.

3. Rezultati zbiranja podatkov: ocena tveganja za medijski pluralizem

Slovenija : Področja tveganja za medijski pluralizem

JS chart by amCharts

Medtem ko splošne ugotovitve izvajanja Monitorja Medijskega Pluralizma (MPM) v letu 2022 kažejo na majhen napredek na nekaterih spremljanih področjih, je med opazovanimi področji še vedno več kazalnikov, kjer je tveganje zaskrbljujoče visoko. Eno opazovano področje, in sicer Pluralnost trga, je doseglo visoko tveganje, medtem ko so preostala tri opazovana področja (Temeljna zaščita, Politična neodvisnost in Socialna vključenost) dosegla srednje tveganje za medijski pluralizem. Nobeno od spremljanih področij ali kazalnikov ni doseglo nizkega tveganja za medijski pluralizem, kar se ostaja nespremenjeno že od izvedbe MPM v letu 2020.

Področje **Temeljna zaščita** je doseglo srednjo stopnjo tveganja za medijski pluralizem s 44 % v primerjavi s 47 % leta 2021. Najvišje tveganje za medijski pluralizem na tem področju smo zabeležili pri kazalniku Neodvisnost in učinkovitost medijske avtoritete (57 %), najnižje pa pri kazalniku Zaščita pravice do informacij (38 %). To je tudi kazalnik z enim od dveh najnižjih tveganj med vsemi kazalniki, ki smo jih spremljali. Sprememba 135. člena Kazenskega zakonika, sprejetje Zakona o varstvu žvižgačev in novega Zakona o varstvu osebnih podatkov, prenos evropske Direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah in Direktive o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah so bile med največjimi spremembami na tem področju.

Področje **Pluralnost trga** je doseglo visoko tveganje s 76 %, kar je nekoliko več kot tveganje, ki ga je doseglo v letu 2021. Najvišje tveganje za medijski pluralizem na tem področju smo zabeležili pri kazalniku Neodvisnost uredništva od komercialnih in lastniških vplivov (90 %), kar je drugo najvišje tveganje za medijski pluralizem med vsemi spremljanimi kazalniki. Najnižje tveganje za medijski pluralizem na tem področju smo zabeležili pri kazalniku Uspešnost medijev (60 %), ki pa še vedno predstavlja zelo visoko

srednje tveganje. Prenos Direktive EU o avtorskih pravicah in odpuščanja novinarjev v več medijih so bili med največjimi spremembami na tem področju, medtem ko je na področju transparentnosti in koncentracije medijskega lastništva še vedno premalo napredka.

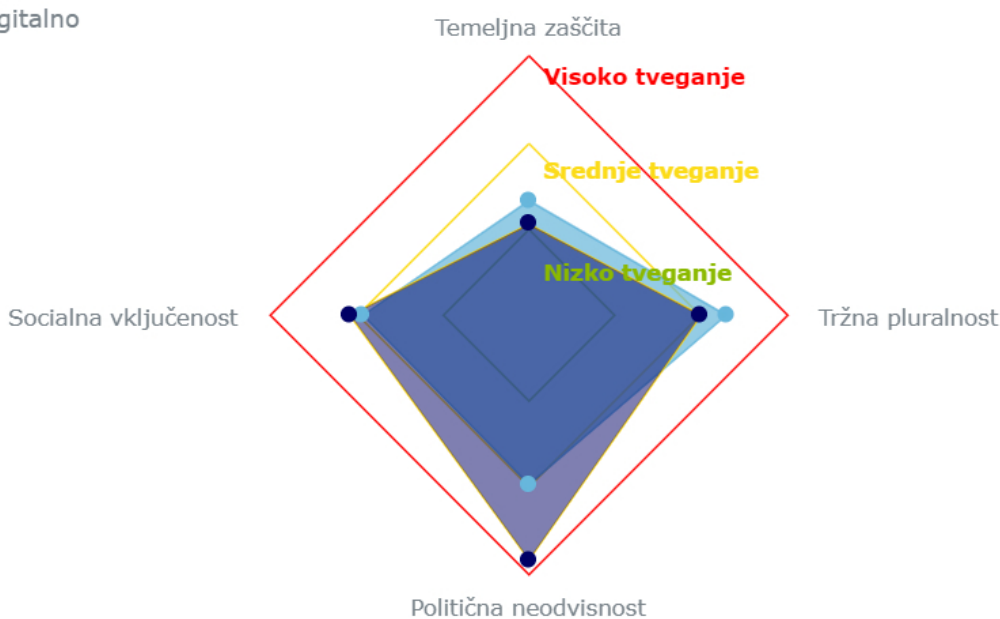
Področje **Politična neodvisnost** je napredovalo v območje srednjega tveganja (65 %). Čeprav to področje predstavlja manjše tveganje za medijski pluralizem kot področje Pluralnosti trga, spadata v njegovo domeno dva kazalnika, ki sta dosegla prvo in tretje najvišje tveganje med vsemi kazalniki, in sicer Neodvisnost javnih medijev (96 %) ter Politična neodvisnost medijev (89 %). Najnižje tveganje za medijski pluralizem na tem področju smo zabeležili pri kazalniku Državna regulacija sredstev in podpora medijskemu sektorju (38 %), ki je drugi kazalnik z najnižjo stopnjo tveganja med vsemi spremljanimi kazalniki. Na tem področju so bili v ospredju financiranje Slovenske tiskovne agencije (STA), medijsko poročanje o volilnih kampanjah, stopnjevanje pritiskov in polemik okoli javne radiotelevizije ter novela Zakona o RTV Slovenija.

Področje **Socialna vključenost** je doseglo srednje tveganje s 64 %, v primerjavi s 65 % leta 2021. Najvišje tveganje za medijski pluralizem na tem področju smo zabeležili pri kazalniku Zaščita pred lažnimi informacijami in sovražnim govorom (88 %), najnižje pa pri kazalniku Medijska pismenost (50 %). Med največjimi spremembami na tem področju sta bili vladno spodbujanje digitalnega vključevanja ter večja pozornost sovražnemu govoru na spletu, pa tudi napovedi sprememb kriterijev pri prihodnjem dodeljevanju sredstev medijem. Zastopanost manjšin in enakost spolov v medijih sta dosegla (skoraj) enako tveganje kot pred letom dni.

Poudarek na digitalnem okolju

Slovenija : Področja tveganja za medijski pluralizem Digitalno

- Vse
- Digitalno

JS chart by amCharts

MEUI CENTRE FOR MEDIA
PLURALISM AND
MEDIA FREEDOM
MPM 2023

Digitalne spremenljivke znotraj področja **Temeljna zaščita** so dosegle srednje tveganje nižje od celotnega tveganja področja (44 %). Vprašanje temeljne zaščite se je porajalo v več primerih, ki so ponovno izpostavili potrebo po celovitem pravnem okviru za preprečevanje zlorabe prava in zmanjšanje negativnega vpliva SLAPP tožb. Medtem ko je bil novi Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2), ki implementira nekatere vidike GDPR, sprejet decembra 2022, se bo njegov učinek čutil šele leta 2023, saj je zakon stopil v veljavo januarja 2023.

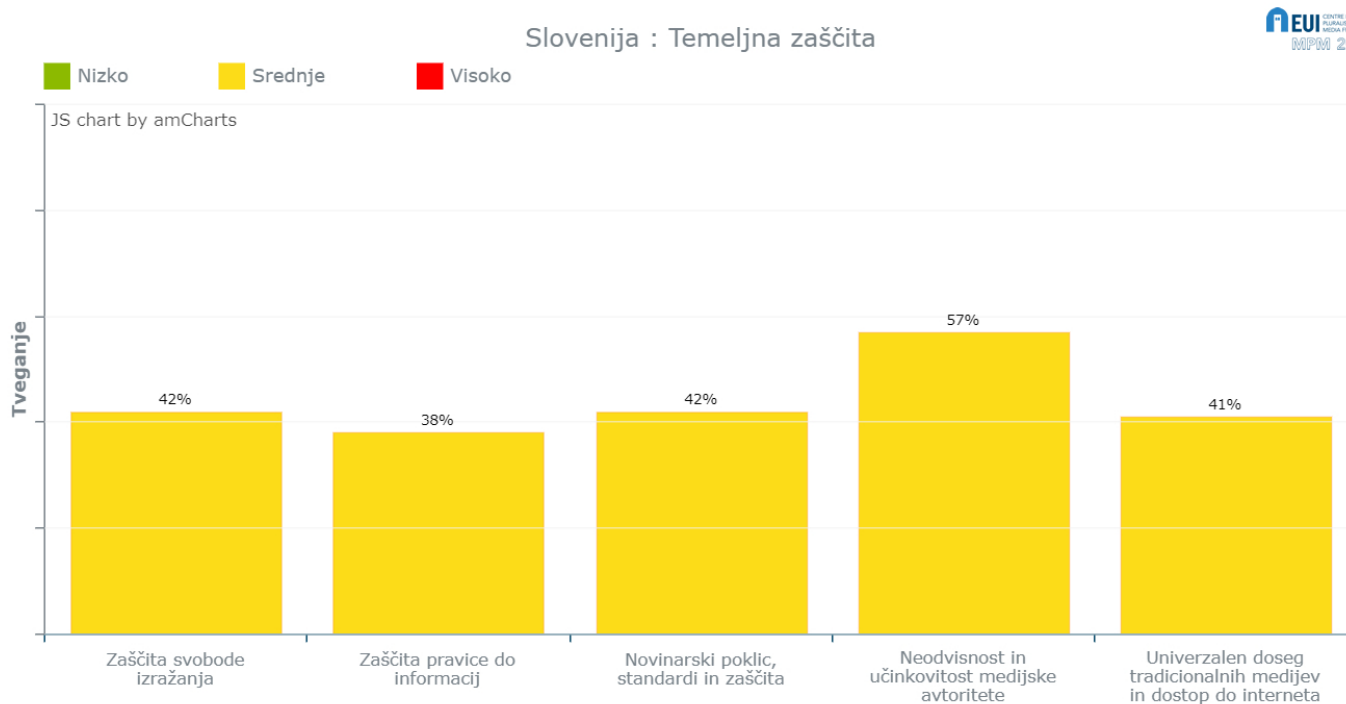
Digitalne spremenljivke so dosegle nižje tveganje v primerjavi s splošnim tveganjem področja tudi na področju **Pluralnost trga** s 66 % (srednje tveganje) v primerjavi s splošnim visokim tveganjem področja (76 %). Aktualni Zakon o medijih ne opredeljuje digitalnih medijev, zato tudi ni pravnih določb, ki bi ščitile tržno pluralnost znotraj digitalne medijske krajine v Sloveniji. Tako ni določb, ki bi ščitile pred nevarnostmi koncentracije, kot tudi ne določb o prevzemu digitalnih medijev. Še več, prav tako ni ukrepov, ki bi zagotavljali preglednost trga digitalnih medijev, vključno z naročninami, oglaševanjem in drugimi viri prihodkov. Eden glavnih medijev v digitalnem okolju je Siol.net, ki je v lasti državnega Telekom Slovenije, kot je podrobneje opisano v naslednjih poglavjih.

Na drugih opazovanih območjih so digitalne spremenljivke dosegle višje tveganje od siceršnjega tveganja, pripisanega celotnemu področju. Področje **Politična neodvisnost**, ki je doseglo splošno srednje tveganje s 65 %, je v digitalnem okolju doseglo visoko tveganje s 94 %. Netransparentnost političnega oglaševanja in tehnik, ki se uporabljajo v digitalnem okolju, so kot težavo opazili tudi mednarodni opazovalci parlamentarnih volitev, ki so potekale leta 2022, zelo visoko tvegano je tudi pomanjkanje podatkov o zlorabi osebnih podatkov v širšem volilnem kontekstu. Problematika številnih spletnih medijev, ki so povezani ali delujejo pod vplivom odkritih privržencev ali članov političnih strank in so bili opisani v prejšnjih ocenah MPM, ostaja.

Področje **Socialna vključenost** je doseglo srednje tveganje s 64 %, medtem ko so digitalne spremenljivke znotraj tega področja dosegle visoko tveganje z 69 %. Sovražni govor je problematičen že zadnje desetletje in več, vendar so bila na tem področju še posebej kontroverzna zadnja leta v času vlade Janeza Janše. Njegova pogosto vulgarna in agresivna ter diskriminatorna govorica s Twitterja, ki spominja na govor Donalda Trumpa v ZDA, je bila v slovenski desni politiki implementirana na veliko bolj agresiven in sovražen način kot v preteklih desetletjih. Leta 2022 je sovražni govor, ki je bil posebej agresiven do manjšin, žensk, novinarjev, političnih nasprotnikov in javnih intelektualcev, distribuiral ne le nekdanji predsednik vlade Janez Janša, ampak tudi nekdanji minister za notranje zadeve Aleš Hojs ter številni drugi predstavniki vlade in poslanci vladajoče koalicije do nastopa vlade Roberta Goloba.

3.1. Temeljna zaščita (44% - Srednje tveganje)

Kazalniki Temeljne zaščite predstavljajo regulativno hrbtenico medijskega sektorja v vsaki sodobni demokraciji. Izmerijo številna možna področja tveganja, vključno z obstojem in učinkovitostjo izvajanja regulativnih zaščitnih ukrepov za svobodo izražanja in pravico do informacij; položaj novinarjev v vsaki državi, vključno z njihovo zaščito in delovno sposobnostjo; neodvisnost in učinkovitost nacionalnih regulativnih organov, pristojnih za urejanje medijskega sektorja, ter doseg tradicionalnih medijev in dostop do interneta.

Področje Temeljne zaščite je med vsemi področji doseglo najnižje tveganje za medijski pluralizem, ki pa še vedno predstavlja srednje tveganje s 44 %. Rezultat je za tri odstotne točke nižji od leta 2021, ko je bilo tveganje 47 %. Najvišje tveganje na tem področju se kaže pri Neodvisnosti in učinkovitosti medijske avtoritete (57 %), ki ji sledijo Zaščita svobode izražanja in Novinarski poklic, standardi in zaščita (oba kazalnika po 42 %), Univerzalen doseg tradicionalnih medijev in dostop do interneta (41 %) ter Zaščita pravice do informacij (38 %).

Kazalnik **Zaščita svobode izražanja** je dosegel srednje tveganje z 42 %, kar je devet odstotnih točk manj kot leta 2021. Po mnenju Novinarjev brez meja (RSF) je svoboda tiska zaščiten s trdnim pravnim okvirom, vendar pa obrekovanje, ki ostaja kaznivo dejanje, omogoča politikom, da sprožajo pravne postopke proti medijem (RSF 2022). Kazniva dejanja zoper čast in dobro ime posameznika se kaznujejo z denarno kaznijo ali zaporom (KZ-1) in vključujejo razžalitev, obrekovanje, žaljivo obdolžitev, opravljanje in očitanje kaznivega dejanja z namenom zaničevanja. V skladu s 27. členom KZ-1 so ta kazniva dejanja opredeljena kot taka, če so storjena naklepno, če pa so storjena v okviru medijev, se kaznujejo z višjo denarno kaznijo ali zaporom. Vlada pod vodstvom Roberta Goloba je odpravila sporno spremembo 135. člena Kazenskega zakonika (KZ-1), ki je določala, da grožnje zoper najvišje predstavnike države, poslance, člane državnega sveta, vlade, sodnike ustavnega ali vrhovnega sodišča ali njihovih svojcev ne bodo več preganjane na predlog oškodovanca, temveč po uradni dolžnosti. Spremembo je sprejela Janševa vlada leta 2021 (M. R. 2023). Vidne sodne odločitve na področju obrekovanja v preteklem letu vključujejo postopek proti lokalnemu županu (V. H. 2022) in več primerov proti nekdanjemu predsedniku vlade Janezu Janši (M. R. & N. P. 2022; STA 2022b; K. K. 2022).

Kazalnik **Zaščita pravice do informacij** je dosegel srednje tveganje z 38 % v primerjavi s 50 %, ki jih je dosegel leta 2021. Po prejemu opozorila Evropske komisije zaradi "neizpolnjevanja obveznosti" glede sprejetja novega zakona o zaščiti žvižgačev (Worth 2022) je slovenska vlada oktobra 2022 sprejela Zakon o zaščiti žvižgačev (EVA 2021-2030-0052), državni zbor pa je zakon potrdil januarja 2023. Kot smo navajali že v prejšnjih poročilih, je pravica do informacije izrecno priznana v drugem odstavku 39. člena ustave. Slovenska ustava zagotavlja višjo raven varstva pravic na tem področju v primerjavi z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah (EKČP) in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice. (ESČP) glede 10. člena EKČP. Področni zakon, to je Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ, nazadnje spremenjen leta 2015), je vzpostavil pritožbene mehanizme in opredelil omejitve pravice do informacij. Vendar se te omejitve pogosto zlorablajo, zlasti določba o zaupnosti.

Kazalnik **Novinarski poklic, standardi in zaščita** je z 42 % dosegel enako stopnjo srednjega tveganja kot pred letom dni. Preliminarni rezultati raziskave Sindikata novinarjev Slovenije in Centra za družbeno komuniciranje Fakultete za družbene vede so pokazali, da več kot četrtnina anketiranih delavcev na javni RTV Slovenija (RTVS) občuti izgorelost večkrat na teden, približno tri četrtine vprašanih pa zaznava pretirano obremenitev (Jakopič 2023). Na spletni platformi Društva novinarjev Slovenije, ki omogoča prijavo napadov na novinarje oziroma medije, je bilo v celem letu prijavljenih 20 tako verbalnih kot fizičnih napadov na novinarje (Društvo novinarjev Slovenije 2022). Mapping Media Freedom je poročal o najmanj desetih grožnjah in fizičnih napadih na novinarje v državi (Evropski center za svobodo tiska in medijev 2022). Še vedno je potreben pravni okvir proti SLAPP tožbam. Tudi Društvo novinarjev Slovenije je julija 2022 ponovno pozvalo k zakonodaji, strateške tožbe proti sodelovanju javnosti pa je označilo za resno grožnjo novinarstvu in javnemu interesu (Društvo novinarjev Slovenije 2022b). Novembra 2022 naj bi se začelo sojenje za prvih 15 tožb, ki jih je davčni svetovalec Rok Snežič sprožil proti novinarjem portala Necenzurirano, vendar se je začelo šele januarja 2023 (STA 2022c; STA 2023). Spletni portal Siol.net je poročal, da je specializirano državno tožilstvo zahtevalo imena in osebne številke treh novinarjev, ki so poročali o grozljivih pismih politikom (Siol 2022).

Kazalnik **Neodvisnost in učinkovitost medijske avtoritete** je dosegel srednje tveganje s 57 %, kar je osem odstotnih točk več kot leto prej. Januarja je stopil v veljavo Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS-B), s katerim je bila v slovenski pravni red prenesena Direktiva EU o avdiovizualnih medijskih storitvah. Septembra je bil sprejet tudi Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom-2), ki je prenesel Direktivo EU o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah (Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo 2022), in v veljavo stopil novembra. Evropska komisija je pred tem vložila tožbo proti Sloveniji na Sodišču EU zaradi nepravočasnega prenosa te direktive (Al. Ma. 2022). Obseg pristojnosti Agencije za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS), ki je pooblaščen medijska avtoriteta, ostaja širok in raznolik, zaradi česar so medijska vprašanja pogosto marginalizirana. Organizacija za varnost in sodelovanje (OVSE) je med oceno parlamentarnih volitev zapisala, da je nadzor nad ravnanjem medijev med kampanjo razdeljen med dve instituciji (in sicer AKOS ter Inšpektorat za kulturo in medije Ministrstva za kulturo), katerih "naloge so splošne, viri neustrezni, moč sankcioniranja pa omejena" (OVSE 2022). AKOS je novembra 2022 v inšpekcijskem nadzoru izdajatelja Nova24TV prepoznal spodbujanje nasilja in sovraštva proti skupini oseb ali članom te skupine na podlagi prepričanja, političnega ali drugega prepričanja, kar je kršitev Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (STA 2022d).

Kazalnik **Univerzalen doseg tradicionalnih medijev in dostop do interneta** je dosegel enako srednjo stopnjo tveganja kot leto prej z 41 %. Univerzalen dostop do javnih medijev je zaščiten z zakonom, vendar pa podatki o točnem deležu zajete populacije niso prosto dostopni. Podatki iz prvega četrletja 2022 kažejo,

da so prvi štirje ponudniki internetnih vsebin Telemach Slovenije (31,39 %), Telekom (27,58 %), T2 (21,30 %) in A1 Slovenija (15,10 %) (AKOS 2022).

Poudarek na digitalnem okolju

Digitalne spremenljivke na tem področju so dosegle srednje tveganje s 34 %. Slovenija ob začetku ruske invazije v Ukrajini februarja 2022 ni takoj ukrepala proti ruskim medijem, je pa sledila odločitvi in uredbi Sveta EU, ki na podlagi 215. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (TFEU) prepoveduje RT, njene hčerinske družbe in Sputnik, in je začela veljati 2. marca 2022. AKOS je o uredbi in sklepu EU obvestil na svoji spletni strani (AKOS 2022b).

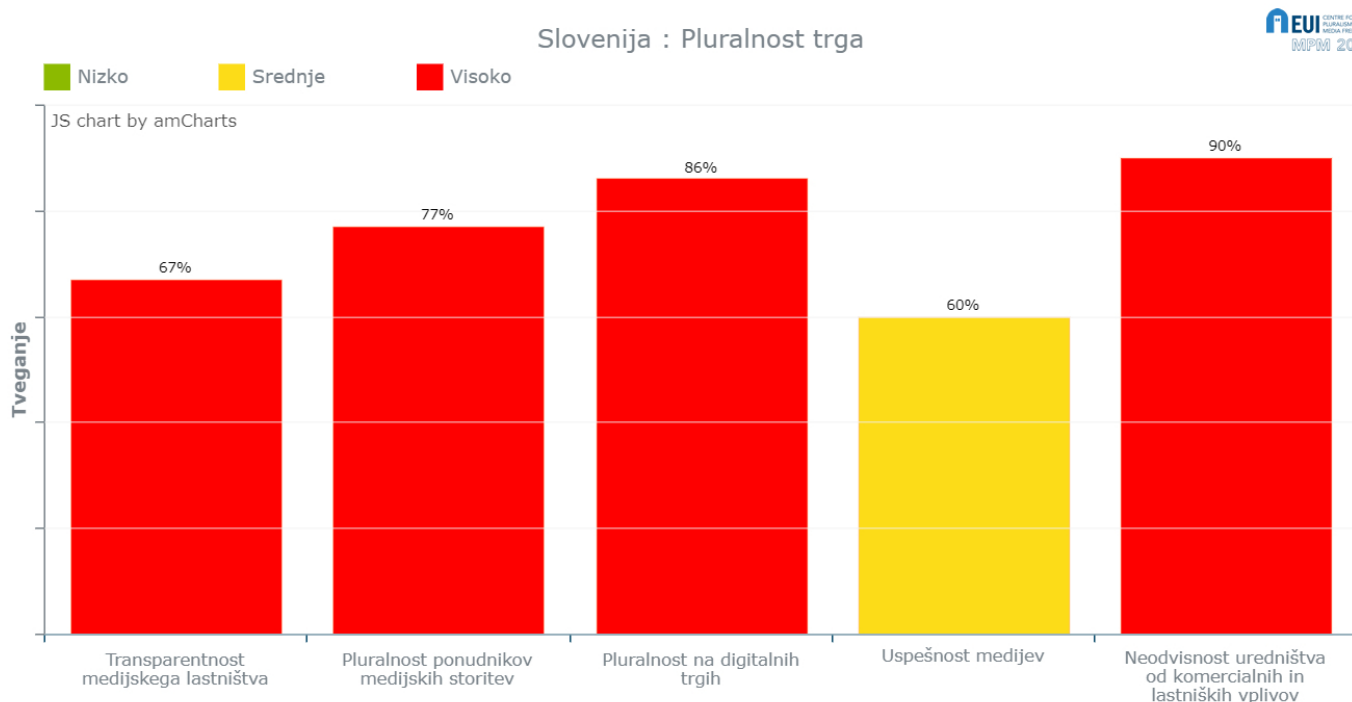
Podjetje Meta je na podlagi poročil o transparentnosti Facebooka in Instagrama v prvem polletju v Sloveniji omejilo dostop do "162 elementov, ki so predstavljali ruske državno nadzorovane medijske vire zaradi sankcij Evropske unije" in uvedlo dodatnih 14 globalnih omejitev. To je 127 omejenih strani na Facebooku in 49 omejenih računov na Instagramu (Meta 2022). Zadnji razpoložljivi podatki za Twitter so iz druge polovice leta 2021 in kažejo, da podjetje v tem času iz Slovenije ni prejelo nobene pravne zahteve za odstranitev (Twitter 2022).

Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) je veljal vse leto 2022. Novi Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2), ki implementira nekatere vidike GDPR, je bil sprejet 15. decembra 2022. Objavljen je bil 27. decembra 2022 in je začel veljati 26. januarja 2023.

Kot je navedeno v prejšnjih ocenah MPM, so napadi na novinarje in medije v spletnem okolju še vedno pogosti. Pojavljajo se predvsem v obliki sovražnega govora, nadlegovanja in ustrahovanja, tudi vulgarnih in seksističnih komentarjev, ki so pogosteje namenjeni novinarkam kot novinarjem. Družbena omrežja, kjer storilci lahko ostanejo anonimni, so pogosto okolje za napade na novinarje, jih pa izvajajo tudi vidni politiki in javne osebnosti.

3.2. Pluralnost trga (76% - Visoko tveganje)

Področje Pluralnosti trga se osredotoča na ekonomska tveganja za medijski pluralizem, ki izhajajo iz pomanjkanja preglednosti in koncentracije lastništva, trajnosti medijske industrije, izpostavljenosti novinarstva komercialnim interesom. Prvi kazalnik proučuje obstoj in učinkovitost določb o preglednosti lastništva medijev. Pomanjkanje konkurence in zunanji pluralizem se ocenjuje ločeno za medijske novice (produkcija novic) in za spletne platforme (prehodi do novic), pri čemer se upošteva ločena horizontalna in medsektorska koncentracija; koncentracija trga spletnega oglaševanja; in vloga izvrševanja konkurence. Kazalnik uspešnosti medijev meri trend prihodkov in zaposlovanja glede na gibanje BDP. Cilj zadnjega kazalnika je oceniti tveganja za pluralnost trga, ki jih predstavljajo poslovni interesi pri izdelavi uredniške vsebine, tako komercialnih kot lastniških vplivov.

Področje Pluralnosti trga je med vsemi področji doseglo najvišje tveganje za medijski pluralizem, in sicer 76 %. Kazalnik o Neodvisnosti uredništva od komercialnih in lastniških vplivov je dosegel najvišje tveganje z 90 %, sledijo mu Pluralnost na digitalnih trgih (86 %), Pluralnost ponudnikov medijskih storitev (77 %), Transparentnost medijskega lastništva (67 %) in Uspešnost medijev (60 %).

Kazalnik **Transparentnost medijskega lastništva** je dosegel srednjo stopnjo tveganja s 67 %, skoraj takšno kot v letu 2021. Določbe Zakona o medijih ostajajo enake. Mediji so dolžni Ministrstvu za kulturo razkriti podatke o 5 % ali več posamičnih lastniških ali upravljaljskih deležih izdajatelja splošno-informativnega tiskanega dnevnika in tednika ter radijskega in televizijskega programa. Ti podatki so objavljeni v razvidu medijev, ki je javen. Zakon pa ne vsebuje določb, ki bi medijem nalagale, da sami javnosti razkrijejo podatke o lastništvu. Sedanja zakonodaja omogoča, da se različni založniki povežejo v kompleksne lastniške mreže in tako prikrijejo svojo koncentracijo na trgu.

Kazalnik **Pluralnost ponudnikov medijskih storitev** je dosegel enako visoko tveganje kot leta 2021 s 77 %. Kot je navedeno v prejšnjih ocenah MPM, je medijski trg majhen, horizontalna koncentracija pa na splošno visoka. Najbolj je prisotna v radijskem sektorju, ki mu sledita sektor revij in avdiovizualnih storitev. V letu 2022 ni bilo prizadevanj za izboljšanje oziroma skrajšanje postopkov pristojnih agencij v zvezi z medijsko koncentracijo in protikonkurenčnimi praksami. Zakon o medijih zaradi preprečevanja medmedijske

koncentracije določa prag 20-odstotnega lastniškega deleža, ko izdajatelj splošnoinformativnega tiskanega dnevnika potrebuje soglasje pristojnega ministrstva za izdajanje radijskega oziroma televizijskega programa. Odobritev je potrebna tudi v obratni smeri. Zakon tudi določa, da je opravljanje radijske in televizijske dejavnosti, oglaševanja, radijske in televizijske dejavnosti ali telekomunikacijske, radijske in televizijske dejavnosti nezdružljivo, vendar je v nekaterih primerih mogoče pridobiti ustrezno dovoljenje. Junija 2022 je okrožno sodišče razsodilo v prid Slovenski družbi za upravljanje terjatev bank (DUTB), ki je zaradi lastniških deležev v družbi Salomon vložila tožbo zoper družbo Dolenjski list, češ da je bila kršena tudi medijska zakonodaja. Oba sta povezana z medijskim konglomeratom Martina Odlazka, vendar sodba leta 2022 ni bila pravnomočna (Kos 2022). Podatki za december 2022 kažejo, da je delež gledanosti 4 najboljših spletnih novičarskih medijev v Sloveniji okoli 44 % (MOSS 2022). Podatki za prvo polovico leta 2022, ki jih je zbrala agencija Mediana, kažejo, da si prvi 4 radijski lastniki delijo 63 % občinstva (Mediana 2022).

Kazalnik **Uspešnost medijev** je dosegel srednje tveganje s 60 % v primerjavi s 43 % leta 2021. Spremembo lahko pripišemo ekonomskemu kontekstu leta 2022; ob upoštevanju inflacije so bile napovedi medijskih prihodkov ocenjene kot visoko tvegane v avdiovizualnem, radijskem in časopisnem sektorju. Pridobivanje podatkov samo za oglaševanje je zelo zapleteno v slovenskem medijskem prostoru, saj je težko ločiti vire prihodkov v posameznem medijskem podjetju, prav tako je težko ločiti prihodke posameznih sektorjev znotraj podjetja, ki ponuja storitve v različnih medijskih panogah, npr. izdajanje programov, časopisov in revij. Več medijev je poročalo o globoki krizi tiskanih medijev; naklade in prihodki dnevnih časopisov že več let zapored padajo, država se sooča tudi s težavami v distribucijski infrastrukturi in storitvah (Kos 2023, Krušič 2023). Mediji so poročali, da so lokalni mediji posebej "obremenjeni s pomanjkanjem finančnih sredstev" (Zupan 2022). Ob koncu leta so odpuščanja napovedali v dnevnem časopisu Večer (Kos 2023, Krušič 2023), čemur so nasprotovale vse osrednje novinarske organizacije (STA 2022e, Upravni odbor Društva novinarjev Slovenije & Izvršni odbor aktiva novinarjev Večera 2022). Pred tem je več novinarjev izgubilo službo tudi na televizijski postaji POP TV (K. A. 2022).

Kazalnik **Neodvisnost uredništva od komercialnih in lastniških vplivov** je dosegel največje tveganje na tem področju z 90 %. Zakon o medijih in Kodeks novinarske etike vsebujeta nekatere ukrepe za preprečevanje komercialnega vplivanja na novinarje in vsebine (npr. plačane objave je treba jasno ločiti od novinarskih besedil, novinarji morajo zavračati nagrade), vendar ti niso vedno učinkoviti (Zakon o medijih iz leta 2016). Več novinarjev Dnevnika je septembra 2022 izjavilo, da je splošno znano, kako morajo poročati o določenih temah (Lah 2022). Posebnih mehanizmov za zagotavljanje socialne varnosti novinarjev v primeru spremembe lastništva ni.

Poudarek na digitalnem okolju

Digitalne spremenljivke na tem področju so dosegle srednje tveganje s 66 %. Kot že omenjeno, veljavni Zakon o medijih zakonsko ne opredeljuje digitalnih medijev, zato ni zakonskih določb, ki bi ščitile tržno pluralnost znotraj digitalne medijske krajine v Sloveniji. Eden glavnih spletnih portalov v izključno digitalnem domačem okolju je Siol.net, ki je v lasti državnega Telekom Slovenije. To pomeni, da je eden izmed glavnih slovenskih digitalnih novičarskih portalov skoraj neposredno pod nadzorom vsake vlade, zaradi česar je lahko podaljšana roka vladnih medijskih komunikacij in promocije. Siol tudi nima ukrepov, ki bi zagotavljali uredniško neodvisnost od lastnika – tako Telekom Slovenije kot slovenske vlade. S tem je še bolj ranljiv za politične posege, s tem pa je še bolj ranljiva tudi digitalna krajina.

Kazalnik **Pluralnost na digitalnih trgih** je dosegel visoko tveganje za medijski pluralizem s 86 %. Slovenija je septembra 2022 po nujnem zakonodajnem postopku prenesla Direktivo EU 2019/790 in Direktivo EU 2019/789 z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP-I) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (ZKUASP-A). Oba sta začela veljati 26. oktobra 2022. Ministrstvo za gospodarski razvoj in trgovino je nujni postopek utemeljilo s sankcijami, s katerimi je državi zagrozila Evropska komisija (Communia 2022).

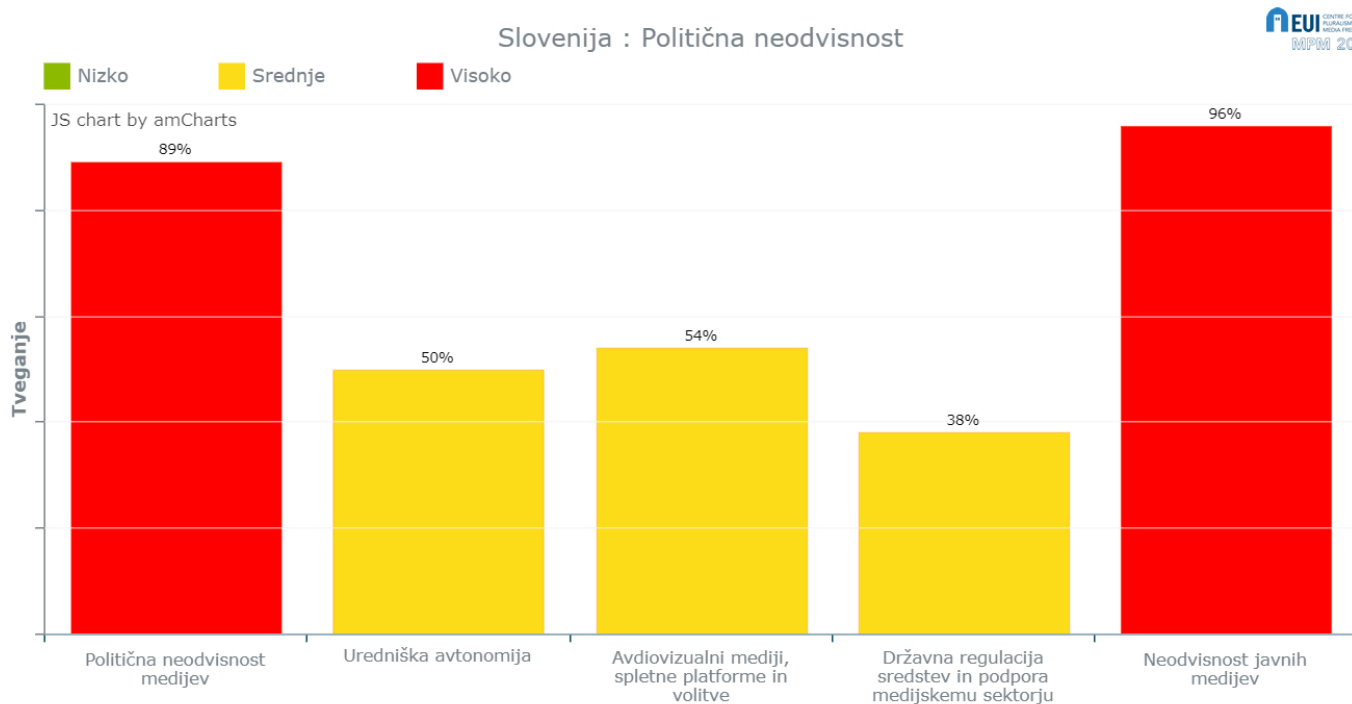
Decembra 2022 je Google predstavil Google News Showcase v Sloveniji in podpisal pogodbe s šestimi nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi novičarskimi organizacijami: Delo, Časnik Finance, Siol.net, Slovenske novice, Slovenska tiskovna agencija in Styria Media (Mrndze 2022). Kakršna koli druga pogajanja med komercialnimi novičarskimi mediji in digitalnimi platformami, ki razširjajo svoje vsebine na spletu (kot so spletni brskalniki, družbena omrežja), javnosti niso znana.

Merjenje koncentracije spletnega občinstva in prihodkov na trgu spletnega oglaševanja, vključno s ponudniki vsebin in digitalnimi posredniki, je zaradi pomanjkanja podatkov zapleteno. Manjkajo tudi celoviti podatki o prihodkih digitalnih domačih medijev, ki bi vključevali vse prihodke (kot so oglaševanje, naročnine, množično financiranje, donacije, državno financiranje), kar predstavlja visoko tveganje. Še vedno ni znakov, da se koncentracija v digitalnem okolju sploh spremlja, zakonodaja s področja koncentracije v medijskem sektorju pa za digitalno okolje ostaja zastarela.

Februarja 2022 je bila vzpostavljena nova spletna platforma Nov dan. Njen cilj je "bralcem omogočiti mesečno neposredno podporo neodvisnim medijem, ki delujejo na področju preiskovalnega novinarstva, aktivnega državljanstva in kritičnega pogleda na današnjo družbo" (Oštro 2022). Vključuje manjše centre in spletne portale, kot so Oštro, Državljan D, In media res, Mešanec in Agrument.

3.3. Politična neodvisnost (65% - Srednje tveganje)

Kazalniki Politične neodvisnosti ocenjujejo obstoj in učinkovitost regulativnih in samoregulativnih zaščitnih ukrepov pred politično pristranskostjo in političnimi vplivi na pripravo, distribucijo in dostop do novic. Natančneje, to območje želi ovrednotiti vpliv države in na splošno politične moči nad delovanjem medijskega trga in neodvisnostjo javnih servisnih medijev. Poleg tega se območje ukvarja z obstojem in učinkovitostjo (samoregulacije) pri zagotavljanju uredniške neodvisnosti in razpoložljivosti pluralnih političnih informacij in stališč, zlasti med volilnimi obdobji.

Področje Politične neodvisnosti je doseglo drugo najvišje tveganje med vsemi področji s 65 % (srednje tveganje). Najvišje tveganje za medijski pluralizem smo zabeležili pri kazalniku Neodvisnost javnih medijev (96 %), sledijo mu Politična neodvisnost medijev (89 %), Avdiovizualni mediji, spletne platforme in volitve (54 %), Uredniška avtonomija (50 %) ter Državna regulacija sredstev in podpora medijskemu sektorju (38 %).

Kazalnik **Politična neodvisnost medijev** je dosegel visoko tveganje z 89 %. Še naprej ostaja potreba po zakonskih varovalkah pred političnimi posegi v uredniško politiko in konflikti interesov med lastniki medijev ter vladajočimi strankami, strankarskimi skupinami ali politiki. V veljavi je splošni Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, 2010), ki pa medijev specifično ne omenja. V letu 2022 so mediji povezovali Zavod Iskreni, ki je do junija 2022 izdajal spletni portal in tednik Domovina, s stranko NSi trenutne opozicije (Cirman, Modic & Vuković 2022). Kot smo v MPM že poročali, so člani stranke SDS pred leti ustanovili nacionalno TV postajo Nova24TV, strankarski člani pa so bili povezani tudi z drugimi – predvsem spletnimi – mediji (Škapin 2022, Bulatović 2022). Mediji so poročali, da je bil Radio City leta 2022 prodan madžarskim podjetjem, povezanim s krogi madžarskega premierja Viktorja Orbana (Peršak 2022). Nekdanjega urednika Demokracije Jožeta Biščaka je zaslišala komisija, ki preiskuje sume nezakonitega financiranja volilne kampanje pred državnozborskimi volitvami (STA 2022f). Februarja 2022 sta STA in Urad vlade za komuniciranje (UKOM) podpisala pogodbo, ki je namesto zagotovljenega letnega zneska državnih sredstev predvidevala mesečno nadomestilo glede na število objavljenih novic in fotografij. Pogodba je temeljila na uredbi takratne vlade o izvajanju javne službe STA iz leta 2021, ki je določala plačilo po obsegu proizvodnje (Škerl Kramberger 2022). Decembra 2022 je vlada

pod vodstvom Roberta Goloba odpravila uredbo in navedla, da bo financiranje v letu 2023 ponovno urejeno z letno pogodbo med STA in UKOM, kot to določa Zakon o STA (Ministrstvo za kulturo 2022, D. P. & STA 2022).

Kazalnik **Uredniške avtonomije** predstavlja srednje tveganje za medijski pluralizem (50 %). Več primerov iz preteklosti kaže na občasno poseganje v imenovanja in razrešitve odgovornih urednikov. Marca 2022 je bil Igor Pirkovič imenovan za vršilca dolžnosti urednika uredništva za nove medije spletnega portala MMC RTV Slovenija, čemur so ostro nasprotovali novinarji MMC-ja, RTVS in predstavniki Društva novinarjev Slovenije (T. K. B. & M. Z. 2022). Medtem ko se medijski zakoni v določbah o imenovanju in razrešitvi odgovornih urednikov sklicujejo na avtonomijo, pa te določbe pogosto nimajo pravega učinka, prav tako pri odločanju v redakcijah ni opredeljena vloga stalnih zunanjih sodelavcev. Splošni kodeks novinarske etike velja za vse novinarje in medije, Novinarsko častno razsodišče pa obravnava pritožbe javnosti. Na podlagi javnih informacij je sodišče v letu 2022 odločilo o najmanj 16 zadevah (Novinarsko častno razsodišče 2022).

Kazalnik **Audiovizualni mediji, spletne platforme in volitve** je dosegel srednje tveganje s 54 %. Javna radiotelevizija mora kandidatom in političnim strankam, zastopanim v državnem zboru in Evropskem parlamentu, zagotoviti enak čas, kandidatom in političnim strankam, ki niso zastopani v državnem zboru ali Evropskem parlamentu, pa eno tretjino celotnega časa volilnih programov. RTV je pred aprilskimi državnoborskimi volitvami v predvolilna soočenja parlamentarnih strank vključila stranko Naša dežela z njeno voditeljico Aleksandro Pivec, in sicer na podlagi pravnega nasledstva stranke DeSUS, čeprav njeni člani takrat niso zasedali mest v državnem zboru (A. S. 2022). Javna radiotelevizija je pred volitvami izvedla tudi soočenje predsednikov in predstavnikov parlamentarnih strank, ki je v javnosti močno odmevalo, saj je kar šest od dvanajstih političnih gostov soočenje predčasno zapustilo zaradi nestrinjanja z načinom vodenja razprave. Več novinarskih organizacij, politikov in novinarski kolektiv RTV je takrat pozvalo k odstopu odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija Jadranke Rebernik in takratnega vršilca dolžnosti direktorja TV Slovenija Andreja Graha Whatmougha (Eržen & Vrabc 2022, La. Da., T. K. B., A. S. & M. R. 2022). Čas, ki ga politični akterji med volilnimi kampanjami prejmejo na komercialnih televizijskih kanalih, ni posebej opredeljen s predpisi ali samoregulacijo. V veljavi je le splošno določilo, da mora biti v objavljenih oglasih jasno naveden subjekt, ki te oglase financira. Zakonodaja ne ureja stroškov, povezanih s kampanjami tretjih oseb in kampanjami na družbenih ali drugih spletnih omrežjih, na kar je opozorila tudi OVSE in je podrobneje pojasnjeno v poglavju o digitalnem okolju. OVSE je zapisala, da je bila "pokritost kampanje s strani javne televizije in nekaterih zasebnih medijev kritizirana kot politično pristranska, vendar je splošen pluralizem medijev omogočil volivcem informirano mnenje o političnih platformah tekmovalcev" (OVSE 2022).

Kazalnik **Državna regulacija sredstev in podpora medijskemu sektorju** je dosegel srednje tveganje z 38 %. Okvirna vrednost letnega razpisa za sofinanciranje medijskih vsebin za leto 2022 je bila največ 3,1 milijona evrov. Na področju B je Ministrstvo za kulturo največ denarja namenilo projektom Radia Ognjišče, Radia Robin, Tele-TV, Televizije Novo mesto, TV Idee in VTV Velenje, na področju A pa Beletini, Planet TV, skupini Mangart oz. Projektom TSmedia (La. Da. 2022, Ministrstvo za kulturo 2021). Omenjeno ministrstvo je novembra 2022 objavilo razpis za leto 2023 in napovedalo, da bo uvedlo prenovljena merila za ocenjevanje prijavljenih projektov (STA 2022g). Ključni problemi na tem področju se še naprej pojavljajo pri dodeljevanju rednih javnih sredstev za medijske projekte v javnem interesu, ki se zdi zelo nagnjeno k vmešavanju politike, in pri distribuciji tako imenovanega državnega oglaševanja. To oglaševanje, ki ga plačujejo nacionalne, regionalne ali lokalne vlade oziroma podjetja v državni lasti, se še naprej distribuira brez jasnih pravil in na nepregleden način. Na splošno je premalo podatkov o medijih, v katerih so oglaševala državna podjetja.

Kazalnik **Neodvisnost javnih medijev** je na tem področju dosegel najvišje tveganje s 96 %. Programski svet RTV Slovenija je marca (La. Da. 2022b) na položaj generalnega direktorja za naslednja štiri leta imenoval Andreja Graha Whatmougha, nekaj mesecev pozneje pa je za direktorja televizije imenoval nekdanjega direktorja UKOM Uroša Urbanijo (Jereb 2022). Novinarji in medijski delavci RTV Slovenija so konec maja začeli stavkati in zahtevati novinarsko avtonomijo, socialni dialog ter izpolnitev vladnih finančnih zavez (Sindikata novinarjev Slovenije 2022). Že mesece pred tem so opozarjali na stopnjevanje pritiskov tako znotraj kot zunaj javne medijske hiše, problematično kadrovanje, vse slabše delovne pogoje, žalitve in vse večjo vpletenost politike (M. Z. & Al. Ma. 2022). Julija 2022 so poslanci sprejeli vladno novelo Zakona o RTV Slovenija (ZRTVS-1, 2005), ki je predlagala prenos vodenja in nadzora javne službe s programskega in nadzornega sveta na enotni svet RTV Slovenija (La. Da. & Al. Ma. 2022). Člani SDS so zbrali 40.000 podpisov podpore volivcev, potrebnih za razpis državnega referendumu (M. V., M. R. & M. O. 2022), ki je bil organiziran novembra. Volivci so zakon podprli z 62,80 % glasov (DVK 2022c) in nov zakon je stopil v veljavo 28. decembra 2022 (A. K. K. 2022). Do takrat je veljal prejšnji zakon, obenem bo leta 2023 ustavno sodišče še preverjalo transparentnost in postopke novega zakona (Škerl Kramberger 2023). Septembra 2022 je Grah Whatmough pozval predsednika vlade, naj zaradi energetske krize in posledično težkega finančnega položaja zviša RTV prispevek oziroma izdatno poveča proračunski prispevek (R. K. 2022).

Poudarek na digitalnem okolju

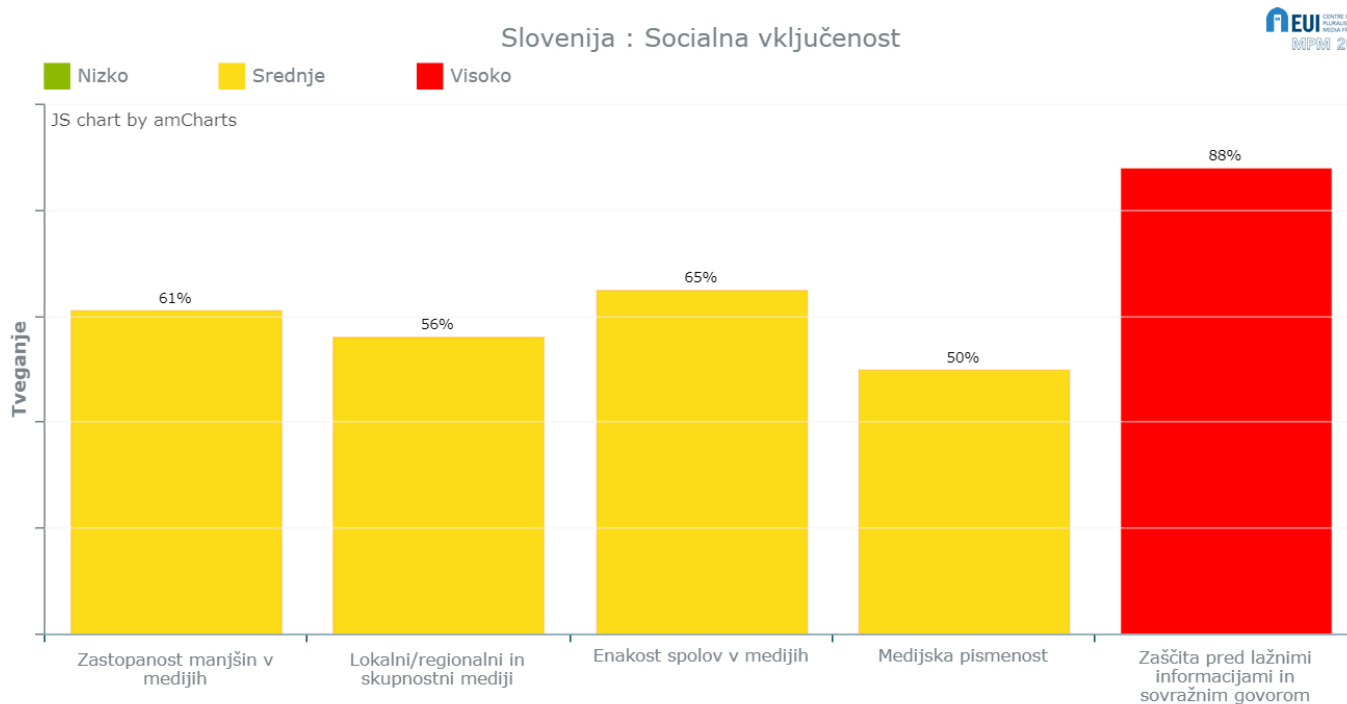
Digitalne spremenljivke na tem področju so dosegle visoko tveganje s 94 %. Politične stranke na splošno niso transparentne glede finančnih sredstev in tehnik, ki jih uporabljajo na družbenih omrežjih. Več strank je pred spomladanskimi parlamentarnimi volitvami uporabljalo TikTok, nekatere pa so za upravljanje svojega računa uporabljale tudi zunanje agencije, so poročali mediji (M. Smajila 2022, M. Smajila 2022b). Medijska hiša Nova24TV je pred volitvami na Googlu zakupila imena stranke Gibanje Svoboda in strankarske koalicije KUL in tako uporabnike spleta, ki so iskali te ključne besede, pripeljala na spletno stran svojega medija (M. Smajila 2022c).

"Po javnih informacijah so stranke, ki sodelujejo v kampanji, porabile znatne zneske za oglaševanje na Meti in Googlu, znatne zneske oglaševanja na Meti in Googlu pa je zakupila tudi zasebna TV postaja Nova24TV, ki je v pravni lasti SDS," so zapisali pri OVSE v svojem poročilu o oceni parlamentarnih volitev. Organizacija je navedla, da so nekateri njihovi sogovorniki izrazili "zaskrbljenost zaradi neoznačenih oglasov za kampanjo, ki nimajo informacij o virih financiranja, zlasti na spletu, z omembo morebitne finančne podpore nekaterih strank iz Madžarske" (OVSE 2022). Znesek financiranja določenih strank, namenjenih družbenim medijem in oglasom na Googlu (Google Ads), je mogoče najti na straneh za preglednost oglasov Mete in Googla, vendar politične oglase objavljajo tudi neuradne ali lažne strani, ki pogosto oglašujejo prikrito.

Pritožbe o zlorabah osebnih podatkov se rešujejo, vendar pa ni podatkov o zlorabah, zoper katere se ni nihče uradno pritožil ali morda z njimi niti ni seznanjen. Glede na vse akterje, ki so dejavni v volilnem kontekstu, kot so evropske in nacionalne politične fundacije, platforme, podjetja za analizo podatkov, to pomanjkanje podatkov velja za zelo visoko tveganje.

3.4. Socialna vključenost (64% - Srednje tveganje)

Področje Socialne vključenosti se osredotoča na dostop do medijev za določene skupine v družbi: manjšin, lokalne in regionalne skupnosti, ženske in invalide. Preučuje tudi državno medijsko pismenost, vključno z digitalnimi veščinami celotnega prebivalstva. Poleg tega je bil za izdajo MPM za leto 2022 dodan nov kazalnik na področju socialne vključenosti, da se ocenijo novi izzivi, ki izhajajo iz uporabe digitalnih tehnologij: Zaščita pred nezakonitim in škodljivim govorom. Zaradi te spremembe kazalnikov je treba primerjavo s prejšnjimi izdajami MPM obravnavati zelo previdno.

Socialna vključenost je področje z drugo najnižjo stopnjo tveganja za medijski pluralizem v Sloveniji s 64 %, kar je za 1 odstotno točko manj kot leta 2021. Kazalnik Zaščita pred lažnimi informacijami in sovražnim govorom je dosegel najvišje tveganje za medijski pluralizem z 88 %. sledijo Enakost spolov v medijih (65 %), Zastopanost manjšin v medijih (61 %), Lokalni/regionalni in skupnostni mediji (56 %) ter Medijska pismenost (50 %).

Kazalnik **Zastopanosti manjšin v medijih** je dosegel enako srednjo stopnjo tveganja kot leto prej z 61 %. Stopnja udeležbe manjšin, ki jo priznava zakon, se na javni RTVS ohranja. Rezultati letnega razpisa za sofinanciranje medijskih programov Ministrstva za kulturo kažejo, da je projekt na Radiu Romc Zveze Romov Slovenije za leto 2022 prejel skoraj 30 tisoč evrov (Ministrstvo za kulturo 2021). Manjšine, ki uradno niso priznane, po drugi strani nimajo zakonsko določenih pravic do medijskih programov in predvajanja. Oddaja, posvečena srbski manjšini, Kontrola leta, je na primer na omenjenem letnem razpisu (Ministrstvo za kulturo 2021) prejela okoli tisoč evrov. Prenovljeni Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah je bil sprejet decembra 2021 in je začel veljati januarja 2022, 14.a in 14.b člen, ki spodbujata ponudnike k "postopnemu in neprekinjenemu" izboljševanju dostopnosti svojih storitev za invalide in osebe z okvaro vida ali sluha, sta prenesla 7. člen ZVMSD. Medtem ko RTVS letno povečuje obseg dostopnih vsebin, zasebni ponudniki zaostajajo.

Kazalnik o **Lokalnih/regionalnih in skupnostnih medijih** je dosegel enako srednje tveganje kot leta 2021 s 56 %. Regionalni in lokalni izdajatelji radijskih in televizijskih programov, ki izpolnjujejo zakonsko določene kriterije (77. do 79. člen Zakona o medijih), imajo (skupaj z javnimi radiotelevizijami, študentskimi in

nepridobitnimi mediji) status izdajateljev posebnega pomena. V letu 2022 je bila okvirna vrednost razpoložljivih sredstev letnega razpisa za sofinanciranje medijskih vsebin 3,1 milijona evrov, od tega je bilo na voljo okvirno 2,25 milijona za področje sofinanciranja programskih vsebin radijskih in televizijskih programov s statusom lokalnih, regionalnih, študentskih ali neprofitnih radijskih ali televizijskih programov, ki je znan tudi kot področje B (Ministrstvo za kulturo 2021). Vlada je ob napovedi prilagoditve meril za ocenjevanje prijavljenih projektov za leto 2023 zapisala, da bodo daleč največjo težo pridobile kakovost, izvirnost, komunikativnost in aktualnost avtorske obravnave, pomen za posamezno regijo ali lokalno skupnost pa bo merilo, ki bo sledilo (STA 2022g). Potem ko se je ena najstarejših evropskih skupnostnih radijskih postaj Radio Študent, ki jo je leta 1969 ustanovila Študentska organizacija Univerze v Ljubljani (ŠOU), leta 2021 borila za ohranitev financiranja, ji je leto pozneje uspelo uskladiti Akt o ustanovitvi Radia Študent z Zakonom o nevladnih organizacijah. S tem je radijska postaja ohranila status nevladne organizacije, ki ga kot medij posebnega pomena potrebuje za pridobivanje donacij in sodelovanje na razpisih (Bezlaj 2022, A. J. 2022).

Kazalnik o **Enakosti spolov v medijih** je dosegel srednjo stopnjo tveganja s 65 %, kar je 1 % manj kot v letu 2021. Delež žensk v upravah RTVS je bil 30 %, delež žensk med vodstvenimi sodelavci RTVS pa 25 %. Delež žensk med članicami uprav zasebnih televizijskih hiš je bil 44 %, delež žensk med odgovornimi uredniki v vodilnih medijih pa 38 %. Več analiz je pokazalo, da je med gosti v slovenskih medijih bistveno manj žensk kot moških z razmerjem približno 24 proti 76 % (Mayer 2022). Društvo Ona ve, ki je prav tako platforma za predstavljanje strokovnjakinj, je opozorilo na oddajo na drugem programu TV Slovenija, posvečeno političnim razpravam, ki je bila večkrat organizirana tako, da med gosti ni bilo nobene ženske (Ona ve 2022). V društvu so opozorili tudi na pomanjkanje gostij v določeni pogovorni oddaji, ki je vključevala gostje le v 16,7 % edicij (Ona ve 2022b).

Kazalnik **Medijske pismenosti** je dosegel enako srednjo stopnjo tveganja kot leta 2021 s 50 %. Vlada je februarja 2022 sprejela Zakon o spodbujanju digitalne vključenosti, ki je med drugim uvedel digitalne bone za nakup računalniške opreme v vrednosti 150 evrov. Bone so prejeli osnovnošolci zadnjih treh letnikov, dijaki, študenti in starejši od 55 let, slednji le, če so se udeležili (brezplačnega) izobraževanja s področja digitalnega opismenjevanja. Del javnosti je opozarjal na diskriminacijo starejših v tem pogojevanju in vse aktivnosti v zvezi z izvajanjem tovrstnih izobraževanj za odrasle so bile sčasoma ustavljene (Črnko 2022). Varuh človekovih pravic je avgusta 2022 izjavil, da pričakuje čimprejšnjo pripravo novele zakona, ki je uvedel omenjene bone, po kateri bodo tudi starejši od 55 let lahko bon pridobili brez izpolnjevanja dodatnega pogoja sodelovanja pri izobraževanju (Varuh človekovih pravic 2022, La. Da. 2022c). Ministrstvo za digitalno vključenost je napovedalo spremembo zakona, po kateri bodo bone po novem prejemale le socialno ogroženi. Medijska vzgoja za radio, televizijo ali tisk je vključena v osnovnošolski izobraževalni program kot izbirni predmet, prav tako računalništvo (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje 2023), medtem ko v splošni srednji šoli ni ne obvezni ne izbirni predmet. Obstajajo pa določene srednje strokovne šole, ki se ukvarjajo s temi temami (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje 2023b).

Poudarek na digitalnem okolju

Digitalne spremenljivke na tem področju so dosegle visoko tveganje z 68 %. Glede na podatke Eurostata ima polovica prebivalstva osnovna ali nadosnovna splošna digitalna znanja (Eurostat 2022).

Kazalnik **Zaščita pred lažnimi informacijami in sovražnim govorom** je dosegel visoko tveganje za medijski pluralizem z 88 %, medtem ko je leta 2021 dosegel 92 %. Raziskava Eurobarometer Media & News, izvedena spomladi 2022, je pokazala, da skoraj tretjina sodelujočih Slovencev (29 %) meni, da so bili v zadnjih 7 dneh "včasih" osebno izpostavljeni dezinformacijam ali lažnim novicam. 24 % jih je odgovorilo, da se je to zgodilo "pogosto", 17 % vprašanih je odgovorilo, da se je zgodilo "redko", 13 % pa je odgovorilo, da se je zgodilo "zelo pogosto". Delež odgovorov "zelo pogosto" in "pogosto" je bil višji od povprečja EU (Eurobarometer 2022).

Raziskava o vplivih pandemije covida-19 na življenje ljudi, ki jo je izvedel Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), je pokazala porast lažnih informacij v času epidemije (Hočevar Grom, Belščak Čolaković, Lavtar & Rehberger 2022).

Januarja je bil Oštrov projekt preverjanja dejstev Razkrinkavanje del več kot 80 uredništev, ki so pisala YouTubu in ga opozorila, naj ukrepa proti širjenju dezinformacij na tej platformi (IFCN 2022).

Potekale so razpršene akcije nevladnih organizacij za boj proti sovražnemu govoru, vendar je bila njihova učinkovitost zelo omejena. Sovražni govor je zelo pogost na spletu, izvajajo pa ga tudi vidni politiki. Vlada Roberta Goloba je naredila korak naprej, aktualna ministrica za digitalno transformacijo Emilija Stojmenova Duh je že pred nastopom mandata napovedala boj proti sovražnemu govoru na spletu. Oktobra 2022 je predsednik vlade dejal, da bo vlada napovedala vojno sovražnemu govoru in da bo to področje ena od njenih prednostnih nalog v naslednjih šestih mesecih (Valadžija & Roglič 2022).

4. Sklepi

Ugotovitve izvajanja MPM2023 na splošno kažejo na visoko tveganje za medijski pluralizem v Sloveniji. Najvišje tveganje za medijski pluralizem smo znova zaznali na področju Pluralnosti trga (76 %), kjer je kazalnik Uredniška neodvisnost od komercialnih in lastniških vplivov dosegel najvišje tveganje z 90 %. Temu področju je sledila Politična neodvisnost (65 %), kjer je bilo najvišje tveganje za medijski pluralizem zabeleženo pri Neodvisnosti javnih medijev (96 %). S 64 % je sledilo področje Socialna vključenost, najvišje tveganje znotraj tega področja pa je bilo zaznano pri Zaščiti pred lažnimi informacijami in sovražnim govorom (88 %). Področje Temeljne zaščite je s 44 % doseglo najnižje tveganje za medijski pluralizem med vsemi opazovanimi področji. Najvišje tveganje na tem področju je bilo navedeno pri kazalniku Neodvisnosti in učinkovitosti medijske avtoritete (57 %).

Med prisotnimi težavami, na katere so pokazale ugotovite spremljanja, je denimo nadaljnja kriminalizacija obrekovanja in zakonske določbe glede pravice do odgovora in popravka, pogosti napadi in nadlegovanje novinarjev, ki so pogosto usmerjeni posebej proti novinarkam, pomanjkanje okvira proti SLAPP tožbam in omejeno uveljavljanje zakonodaje o dostopu do informacij. Konkretnih politik za boj proti širjenju dezinformacij in ukrepov, ki bi učinkovito obravnavali spletni sovražni govor, v letu 2022 še ni bilo. Tako horizontalna kot vertikalna koncentracija ostajata problem, prav tako transparentnost medijskega lastništva in financiranja ter državnega oglaševanja. Tudi pomanjkanje podatkov o teh vprašanih predstavlja visoko tveganje za medijski pluralizem v Sloveniji in potreba po celovitem reševanju teh vprašanj s prenovljeno zakonodajo je vsako leto večja. Kljub temu da smo v letu 2022 doživeli nekatere zakonodajne spremembe, je treba ključne medijske zakone še vedno prilagoditi digitalnemu okolju. Projekcije prihodkov medijev za leto 2022 so predstavljale visoko tveganje tako v avdiovizualnem, radijskem kot tudi časopisnem sektorju, več odpuščanj novinarjev in medijskih delavcev, ki so bila napovedana oziroma so se že zgodila, pa kažejo, da so slovenski mediji na robu finančne vzdržnosti. Vprašanje politične neodvisnosti je bilo predvsem vidno v razpravah in polemikah okoli javnega RTV, saj je nekdanja oblast svoj vpliv in nadzor nad javno radiotelevizijo podaljševala s kadri in vodstvom, ki so bili imenovani v prejšnji vladi ali izbrani med odkritimi privrženci ter člani prejšnje vlade. Medtem ko je nova vlada začela reformo zakona, ki ureja nacionalno javno radiotelevizijo, so z zakonom v letu 2023 še vedno težave in s tem tudi nadaljevanje razprav o političnem nadzoru nad javno radiotelevizijo, pa tudi siceršnjem ustreznem zagotavljanju politične neodvisnosti medijev v Sloveniji.

Priporočila

Temeljna zaščita

- krepitev uveljavljanja zakonodaje o dostopu do informacij;
- revizija zakonskih določb, ki urejajo pravico do odgovora in popravka;
- še vedno je nekaj geografskih območij, kjer je digitalni dostop razmeroma slab, zato so potrebni takojšnji ukrepi pristojnih ministrstev, ki bi morala sprejeti zakonske ukrepe za uveljavitev popolne pokritosti vseh območij in s tem zagotoviti popolno digitalno dostopnost vsem demografskim in geografskim skupinam;
- razvoj in implementacija celovitega ogrodja proti SLAPP tožbam.

Pluralnost trga

- zagotavljanje preglednosti lastništva in financiranja medijev v vseh medijskih sektorjih;
- revizija zakonskih določb, ki urejajo horizontalno in vertikalno koncentracijo, da se prepreči visoka stopnja koncentracije;
- povečanje učinkovitosti agencije, odgovorne za uveljavljanje protimonopolnih pravil in pravil nadzora združevanja, pri odločanju o medijskih zadevah.

Politična neodvisnost

- dokončanje reforme Zakona o RTV ter zagotovitev avtonomnega in profesionalnega delovanja javnega zavoda;
- krepitev pravnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje političnega vmešavanja v uredniške odločitve;
- sprejemanje zakonskih ukrepov za preprečevanje nasprotja interesov med lastniki medijev in vladajočimi strankami, strankarskimi skupinami ali politiki;
- revizija zakonskih določb, ki urejajo politično oglaševanje in kampanje, ter njuna prilagoditev digitalnemu okolju;
- urejanje in zagotavljanje transparentnosti državnega oglaševanja.

Socialna vključenost

- tožilstvo in sodišče naj zagotovita popolno izvajanje Kazenskega zakonika, ki kaznuje tudi nekatere oblike sovražnega govora, vključno s tistim v medijih, kot zahteva sodba vrhovnega sodišča iz leta 2019;
- zagotavljanje sistematičnega dolgoročnega financiranja medijev, namenjenih različnim skupinam, brez razpisov, ki bi pripomoglo k vzpostavitvi dolgoročne funkcionalnosti.

5. Reference

- AKOS 2022, *Nacionalno poročilo o odprtem internetu 2022*, AKOS, ogledano 15. marca 2023, https://www.akos-rs.si/fileadmin/user_upload/Nacionalno_porocilo_o_odprtem_internetu_2022.pdf.
- AKOS 2022b, *Obvestilo operaterjem glede prepovedi prenosa oziroma distribucije določenih televizijskih programov in drugih medijskih storitev v lasti Ruske federacije*, AKOS, ogledano 15. marca 2023, <https://www.akos-rs.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/novica/obvestilo-operaterjem-glede-prepovedi-prenosa-oziroma-distribucije-dolocenih-televizijskih-programov-in-drugih-medijskih-storitev-v-lasti-ruske-federacije>.
- Al. Ma. 2022. 'Evropska komisija toži Slovenijo, ker ni prenesla direktive o elektronskih komunikacijah', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/evropska-unija/evropska-komisija-tozi-slovenijo-ker-ni-prenesla-direktive-o-elektronskih-komunikacijah/634041>.
- A. J. 2022, 'Uspeh za Radio Študent: dosegli spremembo akta o ustanovitvi', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/kultura/uspeh-za-radio-student-dosegli-spremembo-akta-o-ustanovitvi/628661>.
- A. K. K. 2022, 'V veljavi na referendumu potrjene spremembe zakonov o vladi, o RTV SLO in dolgotrajni oskrbi', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/v-veljavi-na-referendumu-potrjene-spremembe-zakonov-o-vladi-o-rtv-slo-in-dolgotrajni-oskrbi/652435>.
- A. S. 2022, 'Naša dežela Aleksandre Pivec bo na RTV Slovenija obravnavana kot parlamentarna stranka', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/nasa-dezela-aleksandre-pivec-bo-na-rtv-slovenija-obravnavana-kot-parlamentarna-stranka/617345>.
- Bezljaj, M 2022, 'ŠOU onemogoča delovanje Radia Študent', *Delo*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.delo.si/novice/slovenija/sou-onemogoca-delovanje-radia-student/>.
- Bulatović, K 2022, 'Nova24tv.si objavlja tudi Breitbartove vsebine', *Oštro*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.ostro.si/si/zgodbe/nova24tvsi-objavlja-tudi-breitbartove-vsebine>.
- Cirman, P, Modic, T & Vuković, V 2022, 'Tajne poti denarja za hišni zavod NSi', *Necenzurirano*, ogledano 15. marca 2023, <https://necenzurirano.si/clanek/preiskovalne-zgodbe/tajne-poti-denarja-za-hisni-zavod-nsi-951077>.
- Communia 2022. *Implementation status of the DSM directive across the EU: Slovenia*, Communia, the International Association On the Digital Public Domain, ogledano 15. marca 2023, <https://eurovision.communia-association.org/detail/slovenia/>.
- Črnko, A 2022, 'Že čez dober mesec naj bi bila sprejeta novela zakona o digitalni vključenosti', *Delo*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.delo.si/novice/slovenija/ze-ce-dober-mesec-naj-bi-bila-sprejeta-novela-zakona-o-digitalni-vkljucenosti/>.
- D. P. & STA 2022, 'Vlada odpravila sporno uredbo o financiranju STA na kos', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/bo-vlada-odpravila-sporno-uredbo-o-financiranju-sta/>.
- Društvo novinarjev Slovenije 2022, *Prijavi napad*, Društvo novinarjev Slovenije, ogledano 15. marca 2023, <https://novinar.com/prijavi-napad/>.
- Društvo novinarjev Slovenije 2022b, 'SLAPP postopki resna grožnja - zakonodaja nujna', *Društvo novinarjev Slovenije*, ogledano 15. marca 2023, <https://novinar.com/novica/slapp-postopki-resna-groznja-zakonodaja-nujna/>.
- DVK 2022, *Volitve v DZ 2022*, Državna volilna komisija, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dvk-rs.si/volitve-in-referendumi/drzavni-zbor-rs/volitve-drzavnega-zbora-rs/volitve-v-dz-2022/>.
- DVK 2022b, *Volitve predsednika Republike Slovenije 2022*, Državna volilna komisija, ogledano 15. marca 2023, <https://volitve.dvk-rs.si/vp2022/#/rezultati>.
- DVK 2022c, *Referendum o noveli Zakona o RTV Slovenija - izidi glasovanja*, Državna volilna komisija, ogledano 15. marca 2023, <https://volitve.dvk-rs.si/referendum-rtv/#/rezultati>.
- Eržen, B & Vrabec, A 2022, 'Kolektiv novinarjev RTV zahteva odstop urednice in direktorja', *Delo*, ogledano

15. marca 2023, <https://www.delo.si/novice/slovenija/tako-slabega-soocenja-ne-pomnimo/>. Eurobarometer 2022, *Media & News Survey 2022*, Eurobarometer, ogledano 15. marca 2023, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2832>.

Evropski center za svobodo tiska in medijev 2022, *Mapping Media Freedom*, European Center for Press and Media Freedom, ogledano 15. marca 2023, <https://www.mappingmediafreedom.org/#/>.

Evropska komisija 2023, *Economic forecast for Slovenia*, Evropska komisija, ogledano 15. marca 2023, https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/slovenia/economic-forecast-slovenia_en.

Hočevar Grom, A, Belščak Čolaković, A, Lavtar, D & Rehberger, M 2022, 'Pandemija covida-19 in življenje prebivalcev Slovenije', *NIJZ*, ogledano 15. marca 2023, <https://obcine.nijz.si/vsebine/izbrane-vsebine/pandemija-covida-19-in-zivljenje-prebivalcev-slovenije-148/>.

IFCN 2022, 'Odprto pismo preverjevalcev dejstev izvršni direktorici YouTuba', *Oštro*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.ostro.si/si/novice/odprto-pismo-preverjevalcev-dejstev-izvršni-direktorici-youtuba>.

iPROM 2022, 'Skoraj osem od desetih Slovencev do spleta dostopa prek mobilnega telefona', *iPROM*, ogledano 15. marca 2023, <https://iprom.si/skoraj-osem-od-desetih-slovencev-do-spleta-dostopa-prek-mobilnega-telefona/>.

Jakopič, K 2023, "'Največja težava novinarjev v Sloveniji niso več slabe plače, ampak preobremenjenost'", *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/najvecja-tezava-novinarjev-v-sloveniji-niso-vec-slabe-place-ampak-preobremenjenost/652915>.

Jereb, U 2022, 'Generalni direktor RTV Slovenija na čelo Televizije imenoval Uroša Urbanijo', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/generalni-direktor-rtv-slovenija-na-celo-televizije-imenoval-urosa-urbanijo/634589>.

Kazenski zakonik KZ-1 2022, ogledano 15. marca 2023, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5050>.

K. A. 2022, 'Nova množična odpuščanja na POP TV: to smo izvedeli', *Metropolitan*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.metropolitan.si/novice/slovenija/pop-tv-izgublja-zaposlene-mnogi-tudi-odpusceni-za-nas-portal-so-povedali-v-cem-ticijo-razlogi/>.

K. K. 2022, 'Pravnomočno: Janša se mora opravičiti stranki SD in plačati 10.000 evrov', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/pravnomočno-jansa-se-mora-opraviciti-stranki-sd-in-placati-10-000-evrov/>.

Kos, S 2022, 'Priložnost za razvozlanje Odlazkove hobotnice', *Delo*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.delo.si/novice/slovenija/priloznost-za-razvozlanje-odlaskove-hobotnice/>.

Kos, D 2023, 'Slovenski tiskani mediji v vse večjih težavah. Kje so rešitve?', *Siol*, ogledano 15. marca 2023, <https://siol.net/novice/slovenija/slovenski-tiskani-mediji-v-vse-vecjih-tezavah-kje-so-resitve-596622>.

Krušič, J 2023, 'Križa tiskanih medijev: "Sedanji lastniki večino tiskanih medijev upravljajo kot tovarne konzerv"', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/kriza-tiskanih-medijev-sedanji-lastniki-vecino-tiskanih-medijev-upravljajo-kot-tovarne-konzerv/654407>.

Lah, A 2022, 'Odkrito so spregovorili na javni tribuni: Kakšne so razmere na Delu, Dnevniku in Večer?', *Večer*, ogledano 15. marca 2023, <https://vecer.com/slovenija/odkrito-so-spregovorili-na-javni-tribuni-kaksne-so-razmere-na-delu-dnevniku-in-veceru-10297562>.

La. Da. 2022, 'Ministrstvo za kulturo objavilo, katerim medijem bo namenilo denar', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/ministrstvo-za-kulturo-objavilo-katerim-medijem-bo-namenilo-denar/628655>.

La. Da. 2022b, 'Generalni direktor RTV Slovenija Andrej Grah Whatmough imenovan še za nadaljnja štiri leta', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/generalni-direktor-rtv-slovenija-andrej-grah-whatmough-imenovan-se-za-nadaljnja-stiri-leta/616096>.

La. Da. 2022c, "'Digitalni boni so šolski primer diskriminacije starejših'", *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca

2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/digitalni-boni-so-solski-primer-diskriminacije-starejsih/637837>

La. Da. & Al. Ma. 2022, 'DZ sprejel vladno novelo zakona o RTV Slovenija', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/dz-sprejel-vladno-novelu-zakona-o-rtv-slovenija/634222>.

La. Da., T. K. B., A. S. & M. R. 2022, 'Pozivi k odstopu odgovorne urednice in direktorja RTV SLO', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/pozivi-k-odstopu-odgovorne-urednice-in-direktorja-rtv-slo-znp-politichni-napad-na-voditelja/620852>.

Mayer, T 2022, "'Ženske so v medijih podzastopane'", *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/zenske-so-v-medijih-podzastopane/610595>.

Mediana 2022, 'Opravičilo in popravek: poslušnost radijskih programov', *Mediana*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.mediana.si/opravicilo-in-popravek-poslusnost-radijskih-programov/>.

Meta 2022, *Meta Transparency Center - Slovenia*, Meta, ogledano 15. marca 2023, <https://transparency.fb.com/data/content-restrictions/country/SI/>.

Ministrstvo za kulturo 2021, 'Redni letni javni projektni razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev v letu 2022', *GOV.SI*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/redni-letni-javni-projektni-razpis-za-sofinanciranje-programskih-vsebin-medijev-v-letu-2022/>.

Ministrstvo za kulturo 2022, 'Prenehala veljati uredba o opravljanju javne službe Slovenske tiskovne agencije', *GOV.SI*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.gov.si/novice/2022-12-22-prenehala-veljati-uredba-o-opravljanju-javne-sluzbe-slovenske-tiskovne-agencije/>.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje 2023, 'Programi in učni načrti v osnovni šoli', *GOV.SI*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje 2023b, 'Splošno srednješolsko izobraževanje', *GOV.SI*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.gov.si teme/splosno-srednjesolsko-izobrazevanje/>.

MOSS 2022, *MOSS data on website visits*, MOSS, ogledano 15. marca 2023, <https://www.moss-soz.si/rezultati/>.

Mrndze, J 2022, 'Google News Showcase is launching in Slovenia', *Google Keyword*, ogledano 15. marca 2023, <https://blog.google/products/news/google-news-showcase-launching-slovenia/>.

M. R. 2023, 'Bo premier Golob prijavil grožnjo? Za to ima še čas, pravijo', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/bo-premier-golob-prijavil-groznjo-za-to-ima-se-cas-pravijo/>.

M. R. & N.P. 2022, 'Zmaga novinark TVS proti Janezu Janši', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/cez-dobro-uro-bo-razglasena-sodba-v-tozbi-novinark-tvs-proti-jansi/>.

M. Smajila, B 2022, 'Zakaj je politika pred tokratnimi volitvami vstopila na TikTok', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/zakaj-je-politika-pred-tokratnimi-volitvami-vstopila-na-tiktok/>.

M. Smajila, B 2022b, "'Potrebni nove vlade": kdo stoji za nenavadno kampanjo na TikToku?', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/potrebni-nove-vlade-kdo-stoji-za-nenavadno-tiktok-kampanjo/>.

M. Smajila, B 2022c, 'Nova24TV na Googlu zakupila imena strank KUL in Gibanja Svoboda', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/volitve-2022/volilne-novice/nova24tv-na-googlu-zakupila-imena-strank-kul-in-gibanja-svoboda/>.

M. V., M. R. & M. O. 2022, 'SDS zbrala podpise. Bo referendum hkrati z drugim krogom predsedniških volitev?', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/jansevim-uspelo-zbrali-so-podpise-za-tri-referendume/>.

M. Z. & Al. Ma. 2022, 'Zaposleni na RTV Slovenija opozarjajo na siromašenje programa, stopnjevanje pritiska in politizacijo', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/zaposleni-na-rtv-slovenija-opozarjajo-na-siromasenje-programa-stopnjevanje-pritiska-in-politizacijo/614826>.

Novinarsko častno razsodišče 2022, *Razsodbe in stališča Novinarskega častnega razsodišča v letu 2022*,

Novinarsko častno razsodišče, ogledano 15. marca 2023, <https://razsodisce.org/category/razsodba/?y=2022>.

Ona ve 2022, *Oddaja Arena – sami moški!?*, Ona ve, ogledano 15. marca 2023, <https://onave.si/oddaja-arena-sami-moski/>.

Ona ve 2022b, 'Ona ve: Kritiziramo in protestiramo', *Facebook*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.facebook.com/onave.si/posts/pfbid032WkZJzyw8HDevWnszUDdZTUkmWPrXiL8JcJPPHoAnGjdUzEDF5bDHZJLKLTCrbml>.

OVSE 2022, *ODIHR Election Assessment Mission Final Report*, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi, ogledano 15. marca 2023, <https://www.osce.org/files/f/documents/f/c/533558.pdf>.

Oštro 2022, 'Tudi Oštro na novi donatorski platformi', *Oštro*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.ostro.si/si/novice/tudi-ostro-na-novi-donatorski-platformi-nov-dan>.

Peršak, A 2022, '(INTERVJU) Mišo Hölbl: Zakaj sem Radio City prodal Madžarom', *Večer*, ogledano 15. marca 2023, <https://moj.vecer.com/maribor/intervju-miso-holbl-zakaj-sem-radio-city-prodal-madzarom-10276214>.

RSF 2022, 'Slovenia: World Press Freedom Index 2022', *Novinarji brez meja*, ogledano 15. marca 2023, <https://rsf.org/en/country/slovenia>.

R. K. 2022, 'Direktor RTVS Golobu predlagal takojšen dvig RTV-prispevka', *Siol*, ogledano 15. marca 2023, <https://siol.net/novice/slovenija/direktor-rtvs-golobu-predlagal-takojssen-dvig-rtv-prispevka-588261>.

Sindikata novinarjev Slovenije 2022, 'Stavkamo, ker nismo hlapci, javni RTV smo!', *Društvo novinarjev Slovenije*, ogledano 15. marca 2023, <https://novinar.com/novica/stavkamo-ker-nismo-hlapci-javni-rtv-smo/>.

Siol.net 2022, 'Specializirano državno tožilstvo nad Siol.net: hočejo EMŠO naših novinarjev', *Siol*, ogledano 15. marca 2023, <https://siol.net/novice/slovenija/specializirano-drzavno-tozilstvo-nad-siol-net-hocejo-emso-je-nasih-novinarjev-579310>.

Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo 2022, 'V veljavo stopil novi Zakon o elektronskih komunikacijah', *Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.gov.si/novice/2022-11-10-v-veljavo-stopil-novi-zakon-o-elektronskih-komunikacijah/>.

STA 2022, 'Odpravljeni še zadnji epidemični ukrepi, strokovna skupina za covid-19 prenehala z delom', *Dnevnik*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1042990142>.

STA 2022b, 'Janez Janša ni priznal krivde za razžalitev Bojana Veselinoviča', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/janez-jansa-ni-priznal-krivde-za-razzalitev-bojana-veselinovica/>.

STA 2022c, 'Sojenje proti novinarjem Necenzurirano: Rok Snežič tudi tokrat ni prevzel vabila', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/crna-kronika/sojenje-proti-novinarjem-necenzurirano-rok-snezic-tudi-tokrat-ni-prevzel-vabila/>.

STA 2022d, 'Akos: V televizijskem programu Nova24TV spodbujanje nasilja in sovraštva', *Dnevnik*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1043000219/slovenija/akos-v-televizijskem-programu-nova24tv-spodbujanje-nasilja-in-sovrastva>.

STA 2022e, 'Tudi novinarska sindikata proti odpuščanju na Večer', *Delo*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.delo.si/novice/slovenija/tudi-novinarska-sindikata-proti-odpuscanju-na-veceru/>.

STA 2022f, 'Nekdanji urednik Demokracije zanikal obvodno financiranje volilne kampanje SDS', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/nekdanji-urednik-demokracije-zanikal-obvodno-financiranje-volilne-kampanje-sds/>.

STA 2022g, 'Razpis za medije v letu 2023 s prenovljenimi merili', *Dnevnik*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1043000254>.

STA 2023, 'Na prvem naroku v zasebni tožbi Snežiča zoper novinarje Necenzurirano le odvetniki', *Dnevnik*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1043005623>.

SURS 2022, *Prebivalstvo*, Statistični urad Republike Slovenije, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1043005623>.

<https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17>.

SURS 2022B, *BDP in gospodarska rast*, Statistični urad Republike Slovenije, ogledano 15. marca 2023, <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/1/29>.

Škapin, E 2022, 'SDS je povezana z izdajateljema Nove24TV in Nove24tv.si', *Ostro*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.ostro.si/si/razkrinkavanje/objave/sds-je-povezana-z-izdajateljema-nove24tv-in-nove24tvs>

Škerl Kramberger, U 2022, 'STA in Ukom sklenila pogodbo – ki je spet sporna', *Dnevnik*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1042982395>.

Škerl Kramberger, U 2023, 'Grah Whatmough: Ne morete me več odstaviti', *Dnevnik*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.dnevnik.si/1043005317/slovenija/grah-whatmough-ne-morete-me-vec-odstaviti>.

T. K. B. & M. Z. 2022, 'Igor Pirkovič kljub nasprotovanju zaposlenih imenovan za v. d. urednika uredništva MMC-ja', *RTV Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.rtvlo.si/slovenija/igor-pirkovic-kljub-nasprotovanju-zaposlenih-imenovan-za-v-d-urednika-urednistva-mmc-ja/615341>.

Twitter 2022, *Twitter Transparency Center*, Twitter, ogledano 15. marca 2023, <https://transparency.twitter.com/en.html>.

UMAR 2023, 'Komentar BDP: lanska gospodarska rast je v veliki meri izhajala iz prve polovice leta, v zadnjem četrtletju se je krepila predvsem investicijska aktivnost', *Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj*, ogledano 15. marca 2023, https://www.umar.gov.si/novice/novice/obvestilo/news/komentar-bdp-lanska-gospodarska-rast-je-v-veliki-meri-izhajala-iz-prve-polovice-leta-v-zadnjem-cet/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=45f3de9fad22b226408a49538457bd1e.

Upravni odbor Društva novinarjev Slovenije & izvršni odbor aktiva novinarjev Večera 2022, 'Proti siromašenju Večera z odpuščanji zaposlenih', *Društvo novinarjev Slovenije*, ogledano 15. marca 2023, <https://novinar.com/novica/proti-siromasenu-vecera/>.

Valadžija, M. & Roglič, M 2022, 'V boj s sovražnim govorom s koordinatorjem in novostjo v kazenskem zakoniku', *N1 Slovenija*, ogledano 15. marca 2023, <https://n1info.si/novice/slovenija/sovrazni-govor-kaj-pomeni-golobova-napoved-da-ga-bodo-izkoreninili/>.

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije 2022, 'Varuh o problematiki pri dostopu starejših do digitalnih bonov', *Varuh človekovih pravic Republike Slovenije*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.varuh-rs.si/sporocila-za-javnost/novica/varuh-o-problematiki-pri-dostopu-starejsih-do-digitalnih-bonov/>.

V. H. 2022, 'Bivši župan pogojno obsojen na mesec dni zapora', *Lendava online*, ogledano 15. marca 2023, <https://www.lendava-online.net/dogodki/bivsi-zupan-pogojno-obsojen-na-mesec-dni-zapora/>.

Worth, M 2022, 'Brussels' Muscles: EU Slams Countries for Slow-Walking Whistleblower Rights', *Whistleblower network news*, ogledano 15. marca 2023, <https://whistleblowersblog.org/global-whistleblowers/brussels-muscles-eu-slams-countries-for-slow-walking-whistleblower-rights/>.

Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom-2) 2022, ogledano 15. marca 2023, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8611>.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS-B) - 2022, ogledano 15. marca 2023, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8476>

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP-I) 2022, ogledano 15. marca 2023, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?sop=2022-01-3087>.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (ZKUASP-A) 2022, ogledano 15. marca 2023, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?sop=2022-01-3088>.

Zakon o zaščiti prijaviteljev 2021, ogledano 15. marca 2023, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=13585>.

Zakon za zmanjšanje neenakosti in škodljivih posegov politike ter zagotavljanje spoštovanja pravne države

(ZZNŠPP) 2022, ogledano 15. marca 2023, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8584>.

Zupan, U 2022, 'Izzivi lokalnih medijev: pomanjkanje finančnih virov in politični pritiski', 24UR, ogledano 15. marca 2023, <https://www.24ur.com/novice/volitve/lokalne-volitve-2022/izzivi-lokalnih-medijev-pomanjkanje-financnih-virov-in-politichni-pritiski.html>.

PRILOGE I. DRŽAVNA EKIPA

Ime	Priimek	Funkcija	Ustanova	MPM2023 CT Vodja
<i>Marko</i>	<i>Milosavljevič</i>	<i>Redni profesor</i>	<i>Univerza v Ljubljani</i>	X
<i>Romana</i>	<i>Biljak Gerjevič</i>	<i>Pomočnica pri raziskovanju</i>	<i>Univerza v Ljubljani</i>	

PRILOGE II. SKUPINA STROKOVNJAKOV

Skupino strokovnjakov sestavljajo strokovnjaki z bogatim znanjem in priznanimi izkušnjami na področju medijev. Naloga skupine strokovnjakov je bila pregledati odgovore državne skupine na 16 spremenljivk od skupno 200, ki so sestavljale MPM2023. Cilj posvetovanja s stališčem priznanih strokovnjakov je bil maksimizirati objektivnost odgovorov na spremenljivke, katerih vrednotenje bi lahko šteli za subjektivno, in s tem zagotoviti natančnost končnih rezultatov MPM. Vendar je treba poudariti, da končno poročilo o državi ne odraža nujno posameznih stališč strokovnjakov, ki so sodelovali. Predstavlja samo stališča državne ekipe, ki je izvedla zbiranje podatkov in je avtor poročila.

Ime	Priimek	Funkcija	Ustanova
<i>Tanja</i>	<i>Kerševan Smokvina</i>	<i>Nekdanja državna sekretarka / Regulativna strokovnjakinja</i>	<i>Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani</i>
<i>Nika</i>	<i>Kunaver</i>	<i>Novinarka / Članica upravnega odbora</i>	<i>POP TV / Društvo novinarjev Slovenije</i>
<i>Cene</i>	<i>Grčar</i>	<i>Pravni strokovnjak</i>	<i>Pro Plus TV / Gospodarsko interesno združenje radiofuznih radijskih in televizijskih medijev</i>
<i>Melita</i>	<i>Poler Kovačič</i>	<i>Redna profesorica novinarskih študij</i>	<i>Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani</i>

Poročilo raziskovalnega projekta
Izdaja -
Junij 2023

Publications Office
of the European Union

